

รายงานผลการวิจัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เรื่อง

การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตพื้นที่
จังหวัดเชียงใหม่

THE EVALUATION OF VILLAGE AND RURAL
FUND PERFORMANCE IN CHIANG MAI PROVINCE

คณะผู้วิจัย

รศ. อารีย์	เชื้อเมืองพาน	หัวหน้าโครงการ
มนตรี	สิงหะวาระ	ผู้ร่วมวิจัย
เริงชัย	ตันสุชาติ	ผู้ร่วมวิจัย
ดร. สมคิด	แก้วทิพย์	ผู้ร่วมวิจัย

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนวิชา

คณะธุรกิจการเกษตร ประจำปี 2546

๗๕๒/๔๘

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

บทที่ 1 บทนำ

- 1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา
- 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา
- 1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 แนวความคิดและทฤษฎี
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

- 3.1 ประชากรและวิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการศึกษา

- 4.1 เขตพื้นที่รอบนอก
- 4.2 เขตพื้นที่รอบกลาง
- 4.3 เขตพื้นที่ปริมณฑล
- 4.4 เขตพื้นที่อำเภอเมือง
- 4.5 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนฯในแต่ละเขต

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

- 5.1 สรุปผลการศึกษา
- 5.2 ข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตพื้นที่
จังหวัดเชียงใหม่

THE EVALUATION OF VILLAGE AND RURAL
FUND PERFORMANCE IN CHIANG MAI PROVINCE

อารีย์ เชื้อเมืองพาน

AREE CHEAMUANGPHAN

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร

คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทคัดย่อ

การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์หลักก็คือ การศึกษาถึงผลกระทบที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้รับทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวน 263 กองทุน รวมสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ 526 คน และข้อมูลดังกล่าวได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ รวมถึงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านนั้นส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อเศรษฐกิจของสมาชิกทั้งการเพิ่มรายได้ และการลดภาระหนี้สินของครัวเรือน และนอกจากนี้ ยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพของสมาชิก เช่น จากการเป็นลูกจ้างที่มีฝีมือมาเป็นผู้ประกอบการเอง

2. นอกจากผลทางด้านเศรษฐกิจแล้ว การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านยังส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาสังคมของชุมชนอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการเข้าเป็นที่สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนมากขึ้น

3. นอกจากนี้ ผลการศึกษายังบ่งชี้ว่าสมาชิกมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะเป็นแหล่งเงินทุนแล้ว ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ระหว่างชุมชน รวมถึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการเสริมทุนทางสังคมที่จะทำให้มวลมนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านได้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่ต้องการเห็นกองทุนหมู่บ้านเป็นองค์กรเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

THE EVALUATION OF VILLAGE AND RURAL FUND PERFORMANCE IN CHIANG MAI

ABSTRACT

The major aim of the evaluation of village and rural fund performance in Chiang Mai province is to study the effect faced by the members of the fund in both economic and social aspects. Data were collected from the members of 236 funds including 526 respondents. The data were analyzed by statistic of frequency, percentage, mean and standard deviation. The result of the study can be concluded as follow:

1. Economically, performance of village fund had a positive effect on the members both in terms of income increase and household debt decrease. Moreover, it could change job of the members, for example, from skilled employee to entrepreneur.

2. Socially, performance of village fund also had a positive effect on the social development of their communities, as could be seen from the increase in local participation in community development.

3. In addition, it was found that the member were very satisfied with the performance of village fund because it was not only the capital but also the learning center among the communities. It was considered as the center of the community in supporting "social capital" which could make people live together in harmony.

If can, therefore, be concluded that the performance of village fund has been achieved as the government has aimed to are the village fund as true community development organization.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมาโดยเฉพาะช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ประเทศไทยประสบความสำเร็จในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมเป็นอย่างดี จะเห็นได้จากอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศสูงถึงร้อยละ 7.8 ต่อปี ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้นโยบายการเปิดเสรีทางการเงินทำให้เงินทุนต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศทั้งในรูปของเงินกู้ระยะสั้นหรือเงินลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสังเกตว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าวจะกระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ภาคอื่น ๆ ของประเทศยังมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่ล้าหลัง(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2540) แม้ว่าพัฒนาประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวจะสร้างความเจริญเติบโตในด้านเศรษฐกิจเป็นที่น่าพอใจ แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะช่องว่างระหว่างสังคมในชนบทกับสังคมเมืองซึ่งเกิดจากการปรับตัวไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงของคนในสังคมชนบทกับสังคมเมืองเช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ ปัญหาการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่ตัวเมือง ปัญหาทางสังคม เป็นต้น กอปรกับประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีฐานะที่ยากจน ทั้งนี้สาเหตุที่สำคัญคือ กลุ่มคนเหล่านี้ขาดโอกาสในการศึกษาและขาดโอกาสที่จะสัมผัสเทคโนโลยีใหม่ ๆ จึงทำให้ความเป็นอยู่และมีรายได้ที่ไม่แน่นอน นอกจากนี้กลุ่มคนเหล่านี้ยังถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีคอยมุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากชุมชนของคนกลุ่มนี้ เช่น การใช้ทรัพยากรชุมชนทั้งทรัพยากรมนุษย์คือแรงงานที่มีฝีมือ รวมถึงทรัพยากรอื่น ๆ ที่สามารถใช้เป็นปัจจัยการผลิตได้ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเหล่านี้จึงอยู่ในฐานะแรงงานเท่านั้น มีหลายคนที่จะพยายามรักษาอาชีพของตนเองไว้แต่ก็มักจะประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย อีกทั้งยังต้องพยายามปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้สินค้าของตนให้มีคุณภาพทัดเทียมกับสินค้าที่มาจากโรงงานเพื่อให้สามารถแข่งขันกับโรงงานอุตสาหกรรมได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ การเพิ่มพูนภาระหนี้สินมากขึ้น เพราะได้มีการกู้ยืมเงินจากตลาดเงินนอกระบบมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการผลิต ซึ่งการกู้ยืมเงินดังกล่าวผู้กู้จะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าการกู้เงินในตลาดเงินในระบบถึง 2-5 เท่าตัว และนอกจากนี้กลุ่มคนเหล่านี้ยังประสบปัญหาด้านการตลาดเพราะขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการตลาด สินค้าที่ผลิตได้จึงจำต้องขายโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง และมักจะถูกพ่อค้าคนกลางฉกฉวยผลประโยชน์ที่ตนเองควรจะได้รับโดยที่ตนเองไม่มีอำนาจในการต่อรองเลย ในที่สุดอาชีพที่อาศัยอยู่ปัญหาของคนในชุมชนที่ได้ส่งสมกันมาหลายชั่วอายุคน และอาชีพดังกล่าวก็สามารถสร้างเสริมความมั่นคงให้กับคนในชุมชนมาเป็นเวลาช้านานก็จะอาจจะต้องสูญหายไปพร้อมกับความล้ม

สลายของชุมชน ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นว่าชุมชนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทยไม่สามารถจะต้านทานกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็ได้ส่งผลดีต่อชุมชน สภาพปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือ “การขาดแคลนเงินทุน” จึงทำให้คนในชนบทต้องตกอยู่ใต้อาณัติของสภาพวังวนของความยากจน

จากปัญหาดังกล่าวรัฐเองก็ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้กำหนดแผนงานที่จะกระจายโอกาสและความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้มากยิ่งขึ้น โดยเน้นให้กลุ่มคนในชุมชนรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นกลุ่มสะสมทุนขึ้น เพื่อร่วมกันสะสมเงินออมและให้เป็นแหล่งเงินทุนของชุมชน เพราะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกประเภทล้วนอาศัยเงินทุนแทบทั้งสิ้น การจัดตั้งกลุ่มสะสมทุนขึ้นในครั้งแรกเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2517 โดยกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มสะสมทุนขึ้นในชื่อของ “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งคือ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนหันมาให้ความร่วมมือกันจัดตั้งแหล่งเงินทุนของตนเอง เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรและขยายไปสู่กิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการจัดตั้งกลุ่มสะสมทุนของกรมการพัฒนาชุมชนในระยะแรกนับว่าประสบความสำเร็จอย่างสูงในเชิงปริมาณเพราะได้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นเกือบทุกตำบล แต่เมื่อกลุ่มออมทรัพย์ดังกล่าวดำเนินงานได้ช่วงระยะเวลาหนึ่งมักจะล้มเลิกไป มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่สามารถเจริญเติบโตและพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง นอกจากนี้ยังได้มีกลุ่มสะสมทุนอีกจำนวนหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นด้วยตนเองของคนในชุมชนและโดยการสนับสนุนขององค์กรภาคเอกชน ซึ่งผลการดำเนินงานของกลุ่มสะสมทุนดังกล่าวก็มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มออมทรัพย์ของกรมการพัฒนาชุมชนคือ มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่สามารถจะพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่อง สาเหตุที่สำคัญที่กลุ่มสะสมทุนหรือกลุ่มออมทรัพย์เหล่านี้ไม่ประสบความสำเร็จก็คือ กลุ่มไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอโดยเฉพาะเงินให้กู้ยืม เพราะเงินทุนก็ได้มาจากการออมของสมาชิกซึ่งมีฐานะยากจนอยู่แล้ว จึงทำให้ปริมาณการออมมีจำนวนน้อยกว่าความต้องการการกู้ยืมเงิน รวมถึงปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้าไปดำเนินการ ซึ่งปัญหาดังกล่าวยิ่งสร้างความสับสนให้กับชุมชนชนบทมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น รัฐจึงได้กำหนดนโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชนทั้งที่จัดตั้งอยู่ในชุมชนเมืองและชนบทในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ซึ่งเป็นแผนแม่บท เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป้าหมายในการดำเนินงานคือการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายที่สำคัญคือ การพึ่งตนเองและการพัฒนาแบบองค์รวม แต่การดำเนินงานในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลก็ใช้วิธีการเดิมคือการจัดตั้งกองทุนขึ้นมาในทุกหมู่บ้านและรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนเงินทุนจำนวนหนึ่ง โครงการแรกคือ “กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน” ซึ่งรัฐให้การสนับสนุนกองทุนละ 100,000 บาท แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากองทุนดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือในการดำเนินการทางการเมืองของพรรคการเมืองในช่วงที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปปี 2544 ทำให้การ

ดำเนินงานดังกล่าวก็ไม่ประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้ามกลับก่อปัญหาให้กับคนในชุมชนมากมายโดยเฉพาะปัญหาความแตกแยกของคนในชุมชน รวมถึงปัญหาการบริหารจัดการกองทุนที่มีอยู่อย่างหลากหลาย

อย่างไรก็ดีนโยบายการจัดตั้งกองทุนในชุมชนก็ยังถือเป็นนโยบายหลักของพรรคการเมืองที่นำไปเสนอต่อประชาชนในช่วงที่มีการเลือกตั้ง และเมื่อพรรคไทยรักไทยได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลก็ได้ดำเนินงานจัดตั้ง “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ในทุกหมู่บ้านและทุกชุมชน โดยรัฐบาลสนับสนุนเงินทุนดำเนินงานขั้นแรกจำนวน 1,000,000 บาท ซึ่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจำนวน 71,097 กองทุน และกองทุนชุมชนเมืองอีก 2,344 กองทุน ทั้งนี้วัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านคือ

1. ด้านเศรษฐกิจ ต้องการให้มีการกระจายเงินทุนไปสู่ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพและมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น และที่สำคัญต้องการเน้นให้ประชาชนรู้จักพึ่งพาตนเองในด้านเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง”

2. ด้านสังคม และวัฒนธรรม ต้องการให้ประชาชนก่อเกิดจิตสำนึกในการเอื้ออาทร มีความสามัคคีในหมู่ประชาชนในชุมชน

จังหวัดเชียงใหม่ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่ล้าหลัง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นสำคัญและสภาพความเป็นอยู่ของประชากรยังมีฐานะที่ยากจนอยู่ (ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ, 2540) ด้วยเหตุนี้องค์กรภาครัฐและเอกชนจึงได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้คนในแต่ละชุมชนร่วมกันจัดตั้งกลุ่มสะสมทุนขึ้น ซึ่งกลุ่มสะสมทุนที่จัดตั้งขึ้นในแต่ละชุมชนอาจจะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน ทั้งนี้จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในจังหวัดเชียงใหม่ประกอบไปด้วย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจำนวน 254 กลุ่ม กลุ่มเครดิตยูเนียนและสหกรณ์เครดิตยูเนียนจำนวน 63 กลุ่ม และธนาคารหมู่บ้าน จำนวน 6 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 323 กลุ่ม ในขณะที่มีจำนวนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งสิ้น 2,028 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มสะสมทุนที่จัดตั้งขึ้นในเขตจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนหมู่บ้าน

อย่างไรก็ดีชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่อันประกอบไปด้วยหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวม 2,028 แห่ง ได้รับอนุมัติจากรัฐในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมืองจำนวน 1,960 กองทุน ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสงสัยว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังกล่าวได้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หลักที่รัฐต้องการหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

- 1.2.1 ศึกษาสภาพลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไปของกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่
- 1.2.2 ศึกษาถึงประสิทธิผลของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ทำให้ทราบถึงสถานการณ์การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.3.2 ทำให้ทราบถึงประสิทธิผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่รัฐต้องการหรือไม่

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดและทฤษฎี

2.1.1 แนวความคิดในด้านบทบาทของการสะสมทุนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

การออมเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งได้มีนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้ให้แนวความคิดไว้เช่น Adam Smith ได้กล่าวไว้ว่า “การออมหรือการสะสมทุนจะทำให้เกิดการแบ่งงานตามที่ตนเองมีความถนัด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวม”(Branson,1972) นอกจากนี้ David Ricardo มีความเห็นว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นผลมาจากการสะสมทุนและปริมาณการสะสมทุนจะมีความสัมพันธ์กับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในทิศทางเดียวกัน(Glabe,1973) และ Malthus ได้กล่าวในเรื่องของการสะสมทุนว่า “การออมหรือการสะสมทุนจะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ(Wan,1971)

จากแนวความคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจำเป็นต้องพึ่งพาการสะสมทุนที่เกิดขึ้นภายในประเทศของตนเอง ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวเป็นที่ยอมรับของหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงเช่น ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงมาก อันสืบเนื่องมาจากระดับการออมภายในประเทศขยายตัวในอัตราที่สูง นอกจากนี้ประเทศไต้หวันก็ยอมรับในแนวความคิดดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้จากรายงานของธนาคารกลางของไต้หวันที่ได้กล่าวไว้ในรายงานตอนหนึ่งว่า “ไต้หวันประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการเร่งอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยการกระตุ้นให้เกิดการสะสมทุนภายในประเทศในอัตราที่สูง”

อย่างไรก็ตามในส่วนของประเทศไทยเองก็ได้มีการยอมรับแนวความคิดดังกล่าวเช่นกันดังจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายของรัฐบาลที่จะเร่งให้มีการสะสมทุนในทุกสาขาอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากหากระบบเศรษฐกิจขยายตัวมีการขยายการลงทุน ปริมาณอุปสงค์ของเงินทุนย่อมเพิ่มสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ปริมาณด้านเงินออมที่จะตอบสนองจำต้องเพิ่มสูงขึ้นด้วยจึงจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวม

2.1.2 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม

แนวความคิดของนักจิตวิทยา

เกรกซ์ และคณะ ให้ความหมายของกลุ่มว่า กลุ่ม หมายถึง การที่มีคนที่มีพื้นฐานบางอย่างซึ่งจะนำไปสู่การกระทำร่วมกัน ซึ่งพื้นฐานดังกล่าวประกอบไปด้วย

(1)มีอุดมคติในการรวมกลุ่มร่วมกันคือ มีความเชื่อคุณค่าและบรรทัดฐานซึ่งจะนำไปสู่การกระทำร่วมกัน

(2)มีสัมพันธภาพในกลุ่มอย่างมีอิสระและการแสดงพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อกัน

นอกจากนี้ เปรอดเบค อธิบายว่ากลุ่มคือ การรวมกันของปัจเจกบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ความเกี่ยวข้องนั้นมีลักษณะที่แน่นอนกล่าวคือ สามารถเห็นได้และชนิดของความเกี่ยวข้องนั้นจะขึ้นอยู่กับหรือจะชี้ให้ทราบถึงชนิดของกลุ่มว่าเป็นครอบครัว ผู้เฒ่า สหภาพแรงงานหรือฝูงชน

แนวคิดของนักสังคมวิทยา

เซอร์ฟ ให้ความหมายของ “กลุ่ม” ในฐานะที่กลุ่มเป็นหน่วยทางสังคมว่ากลุ่มจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

(1) มีสมาชิกอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งสมาชิกแต่ละคน จะต้องมีบทบาทอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนดเอาไว้ไม่มากก็น้อย กล่าวคือจะมีการพึ่งพาอาศัยกัน หรือมีความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

(2)มีค่านิยมและบรรทัดฐานที่แสดงออกมาได้อย่างแน่นอน ซึ่งค่านิยมและบรรทัดฐานนี้จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด แรงบันดาลใจ และวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มของสมาชิกหรือผลต่อผลสำเร็จของกลุ่มหรือเป็นเครื่องกำหนดสิ่งที่พึงปรารถนาของกลุ่ม

ทฤษฎีสถานม (field theory) ของ เคิร์ท เลวิน ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

(1)พฤติกรรมจะเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม
(2)โครงสร้างของกลุ่ม จะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน
(3)การรวมกลุ่มแต่ละครั้ง จะต้องปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มโดยเป็นปฏิสัมพันธ์ในรูปการกระทำ (act) ความรู้สึก (feel) และความคิด (think)

(4)องค์ประกอบต่าง ๆ จะก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่ม แต่ละครั้งซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

(5)สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากัน และพยายามช่วยกันทำงานซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับบุคลิกภาพของตนที่มีแตกต่างกันนี้จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันของกลุ่มที่ทำให้การทำงานเป็นไปได้อย่างดี

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (interaction theory) ของ เบสส์ โอมาน และ ไวท์ แนวความคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้คือ

- (1)กลุ่มจะมีความสัมพันธ์ โดยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (activity)
- (2)ปฏิสัมพันธ์จะเป็นปฏิสัมพันธ์ทุก ๆ ด้านคือ ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย(physical interaction) ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา(verbal interaction) และปฏิสัมพันธ์ทางจิตใจ(emotion interaction)
- (3)กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำผ่านการมีปฏิสัมพันธ์นี้จะก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก (sentiment) ขึ้น

ทฤษฎีระบบ(system theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญคือ

- (1)กลุ่มจะประกอบด้วยโครงสร้างหรือระบบซึ่งจะมีการแสดงบทบาทและการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกอันถือว่าการลงทุน(input) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (output) อย่างใดอย่างหนึ่ง
- (2)การแสดงบทบาทตำแหน่งและหน้าที่ของสมาชิกจะกระทำได้โดยการสื่อสารระหว่างกัน (communication) และจากการเปิดตัวเองในกลุ่ม (open system)

ทฤษฎีสังคมมิติ (sociometric orientation) ของ โมเร โน ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญดังต่อไปนี้

- (1)การกระทำและจริยธรรม หรือขอบเขตการกระทำของกลุ่มจะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มซึ่งจะศึกษาได้โดยให้สมาชิกเลือกสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน (interpersonnal choice)
- (2)เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์คือการแสดงบทบาทจำลอง (role playing) หรือใช้เครื่องมือวัดการเลือกทางสังคม (socialmetric test)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (psychoanalytic orientation) ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญคือ

- (1)เมื่อบุคคลอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะต้องอาศัยความ จูงใจ (motivation process) ซึ่งอาจเป็นรางวัลหรือผลจากการทำงานในกลุ่ม
- (2)ในการรวมกลุ่ม บุคคลจะมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผยหรือพยายามป้องกันปิดบังตนเอง โดยวิธีต่าง ๆ (defense mechanism) การใช้แนวคิดนี้ในการวิเคราะห์กลุ่ม โดยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริง โดยใช้วิธีการบำบัดทางจิต (therapy) ก็จะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น ความหมายของกลุ่มตามแนวความคิดนี้ก็คือ การรวมตัวของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีบรรทัดฐาน (nom) สถานภาพ (status) และบทบาท (role) ที่เหมือนและใกล้เคียงกัน โดยมีปฏิสัมพันธ์นามธรรม (abstract interaction) และปฏิสัมพันธ์รูปธรรม (concrete interaction) ระหว่างกันอันนำไปสู่พลังอำนาจและแรงเสริมโดยรวม ที่มีทิศทางตามวัตถุประสงค์และพฤติกรรมที่กำหนดเป็นข้อตกลงระหว่างกัน

2.1.3 แนวความคิดในการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง

แม้ว่าการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องอาศัยการออมภายในประเทศเป็นสำคัญ แต่เนื่องจากหลายประเทศเป็นประเทศที่ยากจนระดับการออมภายในประเทศอยู่ในระดับที่ต่ำ สถาบันการเงินที่มีอยู่ในระบบการเงินก็ไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะกลุ่มคนยากจนของประเทศไม่มีโอกาสที่จะได้รับเงินทุนจากสถาบันการเงินเหล่านี้ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีแนวความคิดที่จะจัดตั้งสถาบันการเงินแบบใหม่ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กลุ่มที่ด้อยโอกาสเหล่านี้

Grameen Bank เป็นสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นในประเทศบังกลาเทศโดยนายโมฮาเหม็ด (Mr. Mohamed) ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์ของ Chittagong University วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งคือ การสนับสนุนให้กลุ่มคนที่ยากจนเข้ามาร่วมกันออมเงินและนำเงินออมดังกล่าวให้ผู้ที่ยด้อยโอกาสโดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยในเขตชนบทกู้ยืม ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสแก่กลุ่มคนเหล่านั้นได้ใช้ทรัพยากรแรงงานและเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในด้านต่างๆ ผลการดำเนินงานนับว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการขยายตัวไปสู่เขตชนบทเกือบทุกพื้นที่ ทำให้มีทุนในการดำเนินงานถึง 220 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2535) จากความสำเร็จได้ดังกล่าวจึงได้มีหลายประเทศได้นำรูปแบบสถาบันการเงินดังกล่าวไปจัดตั้งในประเทศของตนเองเช่น ศรีลังกา มาเลเซีย และซิติ เป็นต้น

ในกรณีของประเทศไทยได้มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์คือ ให้คนมารวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามการดำเนินงานดังกล่าวไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มุ่งหวังที่จะกู้ยืมเงินเพียงอย่างเดียวส่วนการออมนั้นอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีแนวความคิดที่จะจัดตั้งกองทุนชุมชนขึ้นมา ซึ่งการจัดตั้งกองทุนชุมชนได้อาศัยความเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชนที่จะริเริ่มและบริหารกองทุนของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถให้บริการด้านการเงินและเสริมสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตของสมาชิกได้อย่างทั่วถึง และที่ผ่านมาได้มีกองทุนชุมชนหลายแห่งได้ประสบความสำเร็จสามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้การดำเนินงานดังกล่าวยังได้ก่อให้เกิด “ธุรกิจชุมชน” ขึ้นชุมชน โดยที่คนในชุมชนร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมบริหารจัดการและร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจชุมชนดังกล่าว

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการสะสมทุนในอดีต

ผจงจิต บุญราช(2520) ได้ทำการศึกษาการสะสมทุนของเกษตรกรในช่วงปี พ.ศ.2518-2519 ซึ่งในการศึกษาดังกล่าวได้นั้นในศึกษาถึงรูปแบบของการสะสมทุนและแหล่งที่มาของเงินทุนของเกษตรกร และจากการศึกษาพบว่า รูปแบบการสะสมทุนของเกษตรกรส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของสินทรัพย์ถาวร ส่วนแหล่งที่มาของเงินทุนส่วนใหญ่จะได้มาจากการขายผลผลิตของตนเองเป็นสำคัญ

ประเจิด สินทรัพย์(2521) ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบการสะสมทุนของเกษตรกรในเขตจังหวัดภาคเหนือในช่วงปี พ.ศ.2517-2520 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การสะสมทุนของเกษตรกรในเขตภาคเหนือส่วนใหญ่จะได้มาจากมูลค่าของที่ดินและอาคารบ้านเรือนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าการสะสมทุนของเกษตรกรในเขตภาคเหนือจะขึ้นอยู่กับรายได้ของฟาร์ม กล่าวคือ หากรายได้ของฟาร์มเพิ่มสูงขึ้นการสะสมทุนจะเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากรายได้ของฟาร์มลดลงการสะสมทุนก็จะลดลงตาม

2.2.2 การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์กรด้านการสะสมทุน

กิ่งแก้ว อินหว่างและคณะ (2532) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาชนบท การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เกี่ยวกับสภาพพื้นฐานของพื้นที่ที่ตั้งกลุ่ม ประวัติการจัดตั้ง การบริหารงาน ผลงานที่สำคัญ แนวโน้มการดำเนินงานในอนาคต ปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้ประสบความสำเร็จ และผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาชนบทด้านเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรในพื้นที่ โดยเลือกศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลศรีพราน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ชนะเลิศการประกวดระดับเขต จากการศึกษพบว่า สมาชิกกลุ่มมีรายได้จากการประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอย่าง อาชีพหลักคือการทำนา ส่วนอาชีพรองที่ทำกันมากและมีรายได้ดี คือ อาชีพจักสานตะกร้าหวาย บ้านเรือนที่อยู่อาศัยมีสภาพที่มั่นคงถาวร การจัดตั้งกลุ่มจัดตั้งกันระดับตำบล เมื่อปี 2525 แกนนำในการจัดตั้งเป็นผู้นำทางศาสนา(เจ้าคณะตำบล) มีสมาชิกเริ่มก่อตั้ง 50 คน และบริหารงานกลุ่มโดยกำนันตำบลศรีพราน ผลงานที่สำคัญของกลุ่มคือสามารถชักชวนราษฎรให้เห็นความสำคัญและสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปี ให้การสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพแก่สมาชิก นอกจากนี้ยังบริการด้านการตลาดแก่สมาชิกด้วยการจัดหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสาน รวมไปถึงการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด การดำเนินงานของกลุ่มมีแผนการในอนาคตที่จะทำยุ่งฉางผลผลิตข้าว และจัดตั้งโรงสีแปรรูปข้าวสารไว้จำหน่ายให้กับลูกค้าทั่วไป จะปรับปรุงงานด้านการตลาดผลิตภัณฑ์จักสานให้คล่องตัวมากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งจะปรับระเบียบการกู้ยืมเงินให้สมาชิกสามารถใช้บริการจากกลุ่มได้อย่างทั่วถึง ในส่วนของปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบ

ความสำเร็จได้แยกออกเป็นปัจจัยภายในชุมชนได้แก่ การมีผู้นำในการรวมกลุ่มเป็นผู้นำทางศาสนา และมีผู้นำท้องถิ่นในการบริหารงานที่มีความสามารถและเป็นที่ยอมรับของสมาชิก ราษฎร ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอย่างซึ่งมีรายได้ค่อนข้างดี และสมาชิกมีความเข้าใจในระเบียบกลุ่ม เป็นอย่างดี ปัจจัยอีกส่วนหนึ่งเป็นปัจจัยภายนอกชุมชนได้แก่ การมีนโยบายจากส่วนกลางเป็นคู่มือ ในการปฏิบัติงาน มีการสนับสนุนด้านวิชาการ มีการติดตามผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย อย่างสม่ำเสมอ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณเป็นทุนหมุนเวียน ผลกระทบที่มีต่อการพัฒนา ชนบท การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาชนบท กล่าวคือ ราษฎรที่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีระดับรายได้ การออม และการลงทุนสูงกว่าราษฎรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ส่วนปัญหาที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประสบอยู่ก็คือ การขาดแคลนเงินทุนที่จะจัดสรรให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพจึงมีผลทำให้การ พัฒนาของกลุ่มเป็นไปค่อนข้างช้า ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดก็ดียังไม่สามารถ ดึงดูดสมาชิกหรือราษฎรเข้ามาใช้บริการเท่าที่ควร และปัญหาการบริหารงานของศูนย์สาธิตการ ตลาดยังไม่สามารถประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกกลุ่มตลอดจนราษฎรทั่วไปได้เข้าใจหลักการและวิธี การดำเนินงาน และยังไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลให้สมาชิกตรวจสอบได้

ชาติชาย มณีกาญจน์ (2534) ได้ศึกษาถึงศักยภาพขององค์กรชุมชนในการจัดการ กองทุนหมุนเวียน โดยได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านแซ่ซ้อ หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยยาบ กิ่งอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน และมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาคือ เพื่อศึกษาความ เป็นมา โครงสร้างทางสังคม และบทบาทขององค์กรชุมชนในการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน และเพื่อ ศึกษาถึงปัญหา ข้อจำกัดขององค์กรในชุมชนในการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน จากการศึกษาพบว่า องค์กรชุมชนมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเริ่มต้นจากการเสริมสร้างจิตสำนึก ของประชาชนให้ตระหนักและเข้าใจถึงปัญหา ให้เขามีโอกาสได้ร่วมคิดในประเด็นปัญหาต่าง ๆ และกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาตนเอง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนปัจจัยเอื้อต่างๆใน การแก้ไขปัญหาต่างๆ ประชาชนในชุมชนเองก็ได้รับผลประโยชน์ และมีความไว้วางใจที่ได้มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับองค์กรชุมชนของเขาเอง และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆทั้งด้าน สังคมและเศรษฐกิจ การที่สมาชิกกองทุนหมุนเวียนได้พิจารณาตัดสินใจเรื่องต่างๆเองและสร้าง สรรค์สิ่งใหม่ๆเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร/จัดการของกองทุนเพราะสมาชิกสามารถที่จะ แบ่งผลกำไรและเก็บไว้เพิ่มเป็นกองทุนเพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากกองทุน และเป็นเงินทุน สนับสนุนความต้องการของสมาชิกได้เป็นอย่างดี ความคิดริเริ่มใหม่ๆควรต้องเริ่มจากภายในชุมชน เอง ส่วนองค์กรภายนอก(ทั้งภาครัฐและเอกชน)จะมีบทบาทเพียงเป็นผู้ก่อให้เกิดการพัฒนา เปลี่ยนแปลง และเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนเท่านั้น และการศึกษาวิจัยยังพบอีกว่า องค์กรประกอบ สำคัญ 12 ประการ ที่จะทำให้องค์กรชุมชนมีศักยภาพในการบริหารหรือจัดการของกองทุนหมุน

เขียนได้เป็นอย่างดีสมาชิกจะต้อง (1) มีความเข้าใจและยอมรับร่วมกันในปัญหาและการแก้ปัญหา (2) มีความไว้วางใจในผู้นำชุมชนของเขา (3) มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (4) ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน (5) มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน (6) มีความเสียสละและทุ่มเทเพื่อส่วนรวม (7) มีข้อมูลเพียงพอเพื่อประกอบการตัดสินใจ (8) เข้าใจวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน (9) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน (10) เข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ (11) มีความซื่อสัตย์สุจริตและคุณธรรม และ (12) มีความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงาน บทบาท และความรับผิดชอบ

กิ่งแก้ว อินทวงศ์ และคณะ (2536) ได้ศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับคุณภาพชีวิตของราษฎรในชนบท : ศึกษาโครงการส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิตในโครงการก่อสร้างถนนโดยใช้แรงงานเป็นหลัก จากการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ที่กำหนดเป็นเป้าหมายการเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างการสร้างถนนกับการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกิดขึ้นตามเป้าหมาย คือ เส้นทางละ 1 กลุ่ม รวม 10 กลุ่ม และขยายผลการจัดตั้งไปยังหมู่บ้านข้างเคียงอีก 11 กลุ่ม ในกลุ่มเป้าหมาย 10 กลุ่มนั้น มีสมาชิกในระยะจัดตั้ง 678 คน ในจำนวนนี้เป็นราษฎรที่ได้รับค่าจ้างทำถนนประมาณ 30 % มีเงินสะสมสะสม 29,515 บาท ภายหลังการดำเนินงานแล้ว 1 ปี มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 833 คน เงินสะสมสะสมเพิ่มขึ้นเป็น 246,978 บาท การบริหารงานของกลุ่มเป็นไปตามรูปแบบแนวทางที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด มีการจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ มีการขยายผลกิจกรรมของกลุ่มด้านการกู้ยืมได้ดำเนินการไปแล้ว 1 กลุ่ม ส่วนกิจกรรมด้านอื่นๆ เช่น การจัดตั้งศูนย์สาริตการตลาด กิจกรรมอื่นๆ อยู่ระหว่างการวางแผนและจะดำเนินการในช่วงปีที่ 2 เป็นต้นไป การดำเนินโครงการดังกล่าวมีจุดเด่นของการดำเนินงานกล่าวคือ สามารถจัดตั้งกลุ่มและระดมเงินออมได้รวดเร็วกว่าพื้นที่ปกติ เนื่องจากมีงบประมาณสนับสนุนการจัดประชุมเจ้าหน้าที่ การจัดประชุมราษฎร การฝึกอบรมคณะกรรมการบริหาร กลุ่มฯ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีความเข้าใจในหลักการของกลุ่ม ตลอดจนข้อบังคับของกลุ่มค่อนข้างดี เป็นกลุ่มที่มีสัจจะต่อกันค่อนข้างสูงเมื่อพิจารณาจากการส่งสัจจะรายเดือน และกลุ่มมีลักษณะเข้มแข็งมั่นคง มีความพร้อมที่จะดำเนินการขยายกิจกรรมเชิงธุรกิจได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินโครงการยังมีจุดอ่อนในด้านต่างโดยเฉพาะด้านการประสานงานของกิจกรรม เพราะหน่วยงานรับผิดชอบอยู่ต่างหน่วยงานกัน นอกจากนี้การจัดสรรงบประมาณให้ทั้งสองกิจกรรมไม่สอดคล้องกันในช่วงเวลา นอกจากนี้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่จัดตั้งแล้วในทางปฏิบัติยังไม่มีมีการกระจายความรับผิดชอบให้คณะกรรมการเท่าที่ควร การสนองประโยชน์ของสมาชิกค่อนข้างล่าช้า รวมถึงกลุ่มไม่มีแผนงานที่จะแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่มในระยะยาว และการติดตามนิเทศงานของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เป้าหมายมีน้อยมาก

มนูญ สอนเกิด (2540) ได้ศึกษาสภาพและความต้องการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มดีเด่นระดับเขต ปี 2539 กับกลุ่มทั่วไป โดยมิวัตุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพและความต้องการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ระหว่างกลุ่มดีเด่นระดับเขต ปี 2539 ในฐานะกลุ่มที่ประสบความสำเร็จระดับเขต การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ตัวอย่างกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ทุกระดับเขต ๆ ละ 3 กลุ่ม จาก 9 เขต รวมเป็น 27 กลุ่ม ในพื้นที่ 27 จังหวัด กับกลุ่มทั่วไปที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกันจำนวนเท่าๆกัน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่มีจำนวนราษฎรมากกว่า 200 คน มีอายุการจัดตั้งระหว่าง 5-10 ปี แต่กลุ่มดีเด่นมีอายุการจัดตั้งมากกว่า 10 ปี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่นมีสภาพโดยรวมดีกว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั่วไปไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาสมาชิก คณะกรรมการบริหารและการจัดการ ด้านการบัญชีและทะเบียนเอกสาร และด้านอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่นมีความต้องการมากกว่ากลุ่มทั่วไป ในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ แหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ ด้านอาคารสถานที่ และด้านการจัดหาสินค้าปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั่วไปมีความต้องการเพิ่มพูนความรู้ต่างๆไปให้กับสมาชิกมากกว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่น

2.2.3 การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางเพื่อความอยู่รอดของชุมชน

ศิลา ฤทธินิรันดร์(2532) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง รวมถึงได้ทำการศึกษาถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรเกิดขึ้นเนื่องจาก เกษตรกรประสบปัญหาในด้านการผลิตเช่น ผลผลิตได้น้อยกว่าเป้าหมาย หรือราคาตกต่ำ จึงทำให้เกษตรกรไม่มีรายได้พอเพียงที่จะชำระหนี้สินได้ ส่วนการแก้ไขปัญหาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ตัดสินใจขายที่ดินทำกินเพื่อชำระหนี้แล้วอพยพครอบครัวไปแสวงหางานทำในเขตตัวเมือง อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในแต่ละรายเท่านั้น โดยที่ปัญหารวมยังคงมีอยู่ ซึ่งแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างถาวรและเป็นรูปธรรมก็คือ การรวมตัวของเกษตรกรในการจัดตั้ง “กองทุนสำรองในชุมชนเพื่อการผลิต”

อรทัย ทรายมูล(2536) ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาการล่มสลายของชุมชน นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาถึงทางออกในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การล่มสลายของชุมชนเกิดจากความขัดแย้งของภาคการผลิตทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรมและบริการ กอปรกับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทมีความอ่อนแอจึงตกเป็นเบี้ยล่างของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่ามาโดยตลอด ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็คือ เกษตรกรต้องรวมกันสร้าง “องค์กรเศรษฐกิจชุมชน” ขึ้นในชุมชนของตนเองเพื่อใช้เป็นองค์กรหลักในการกระจายโอกาสในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับคนในชุมชน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ประชากรและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ และ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะพยายามให้มีการกระจายมากที่สุด โดยมีขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 พื้นที่ คือ

เขตอำเภอเมือง คือ อำเภอเมือง

เขตอำเภอปริมณฑล ได้แก่เขตอำเภอสันทราย แม่ริม สันกำแพง สารภี ดอย สะเก็ดและหางดง

เขตอำเภอรอบกลาง ได้แก่เขตอำเภอสันป่าตอง จอมทอง แม่วาง แม่แตง พร้าว ดอยหล่อ และแม่ออน

เขตอำเภอรอบนอก ได้แก่เขตอำเภอเชียงดาว เวียงแหง ดอยเต่า ฮอด ฝาง แม่าย สะเมิง แม่แจ่ม และไชยปราการ

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มตัวอย่างว่าจะเลือกเอาพื้นที่อำเภอใดโดยจะสุ่มจำนวนครึ่งหนึ่งของจำนวนอำเภอในแต่ละเขต ยกเว้นเขตอำเภอเมืองจะเป็นพื้นที่ตัวอย่างหลัก

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้พื้นที่ระดับอำเภอแล้วก็จะทำการสุ่มเลือกพื้นที่ระดับตำบลใน เขตอำเภอตัวอย่างอีกครั้งหนึ่ง

3.1.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมืองที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างจะรวมทั้งสิ้น 263 กองทุน และในแต่ละกองทุนจะเก็บข้อมูลจากสมาชิกกองทุน ๆ ละ 2 คน รวม 526 คน

3.1.3 วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้(สุวรรณ ฐว โชติ,2541)

3.2.1 ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่อแจกแจงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา รวมถึงอาชีพ เป็นต้น

3.2.2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้วัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการกระจายเกี่ยวกับระดับรายได้ของสมาชิกก่อนและหลังการเข้าเป็นสมาชิก รวมถึงระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในแต่ละด้านทั้งเศรษฐกิจและสังคม โดยกำหนดเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 แปลว่า ความพึงพอใจของสมาชิกว่าอยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 แปลว่า ความพึงพอใจของสมาชิกว่าอยู่ในระดับ มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 แปลว่า ความพึงพอใจของสมาชิกว่าอยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 แปลว่า ความพึงพอใจของสมาชิกว่าอยู่ในระดับ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 แปลว่า ความพึงพอใจของสมาชิกว่าอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการศึกษา

(RESULTS)

ผลการศึกษาระบุว่าแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 จะเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมจาก เขตพื้นที่รอบนอกซึ่งมีจำนวน 4 อำเภอ ประกอบด้วย ฝ่าย สะเมิง แม่อาฮย ฮอด

ส่วนที่ 2 จะเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมจากเขตพื้นที่เขตรอบกลางซึ่งมีจำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ จอมทอง สันป่าตอง แม่แตง และพร้าว

ส่วนที่ 3 จะเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมจากพื้นที่เขตปริมณฑล ซึ่งมี 6 อำเภอ ได้แก่ สารภี หางดง สันกำแพง แม่ริม สันทราย และดอยสะเก็ด

ส่วนที่ 4 จะเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมจากอำเภอเมือง

ส่วนที่ 5 จะเป็นผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบทั้ง 4 เขตพื้นที่ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น

4.1 เขตพื้นที่รอบนอก

4.1.1 คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในรอบนอก มีจำนวนทั้งสิ้น 136 ตัวอย่าง ในจำนวนทั้งหมดนี้ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าเป็นเพศชายมากที่สุดถึง 60 คน คิดเป็นร้อยละ 44.10 และเป็นเพศหญิงจำนวน 76 คนหรือร้อยละ 55.90 (ตารางที่ 4.1)

อายุ

เมื่อพิจารณาอายุของกลุ่มตัวอย่างจะพบว่าช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการกระจายอยู่ในแต่ละช่วงอายุกล่าวคือ อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 34 ปี มีร้อยละ 14.70 ช่วงอายุ 35-40 ปี มีร้อยละ 15.40 ซึ่งเท่ากับช่วงอายุ 46-50 ปี ส่วนช่วงอายุ 41-45 ปี ละ ช่วงอายุ 51-55 ปี มีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 19.90 ส่วนช่วงอายุ 56-60 และมากกว่า 60 ปี มีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 7.40 (ตารางที่ 4.1) อย่างไรก็ตามตัวอย่างที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 20 ปี อายุมากที่สุดคือ 78 ปี

การศึกษา

ในส่วนของการศึกษาระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 82.40 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.30 ลำดับสามคือ มัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90 ส่วนระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีเพียง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 (ตารางที่ 4.1)

สมาชิกในครัวเรือน

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งจะมียานสมาชิกในครอบครัวอยู่ประมาณ 3-5 คน จำนวน 113 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 83.10 และมีครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดจำนวน 9 คนอยู่ 1 ครอบครัว (ตารางที่ 4.1)

อาชีพ

อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกร จำนวน 80 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 58.80 รองลงมาจะเป็นอาชีพค้าขาย จำนวน 29 คนหรือร้อยละ 21.30 รับจ้าง 21 คน คิดเป็นร้อยละ 15.40 รัฐวิสาหกิจหรือข้าราชการ 2 คน ร้อยละ 1.50 และอาชีพอื่นๆ อีก 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ส่วนอาชีพรองของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกร จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 15.14 ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90 อาชีพรับจ้าง 31 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 และอาชีพอื่นๆ 76 คน คิดเป็นร้อยละ 55.90 (ตารางที่ 4.1)

รายได้

ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งได้เป็น 7 ช่วง ซึ่งระดับรายได้คิดเป็นรายได้/ปี สมาชิกที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 มี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 22.10 มีรายได้ในช่วง 30,001-50,000 มี 53 คนคิดเป็นร้อยละ 39 รายได้ในช่วง 50,001-70,000 มี 16 คนคิดเป็นร้อยละ 16.18 รายได้ในช่วง 70,001-90,000 มี 8 คนคิดเป็นร้อยละ 5.90 รายได้ในช่วง 90,001-110,000 มี 10 คนคิดเป็นร้อยละ 7.40 รายได้ในช่วง 110,001-130,000 มี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.20 และมีรายได้มากกว่า 130,000 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.60 (ตารางที่ 4.1) อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงระดับรายได้รวมของครอบครัว กลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งได้ 6 ช่วงพบว่า ระดับรายได้ของทั้งครอบครัวส่วนใหญ่กระจายอยู่ในช่วงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 28.70 ระดับรายได้ 50,001- 100,000 บาทจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ระดับรายได้ 150,001- 200,000 บาทจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 ระดับรายได้ 200,001- 250,000 บาทจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 ระดับรายได้มากกว่า 250,000 บาทจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

คุณสมบัติ		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	60	44.10
	หญิง	76	55.90
อายุ(ปี)	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 34	20	14.70
	35-40	21	15.40
	41-45	27	19.90
	46-50	21	15.40
	51-55	27	19.90
	56-60	10	7.40
	มากกว่า 60	10	7.40
การศึกษา	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	112	82.40
	มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	8	5.90
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวศ.	14	10.30
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	2	1.40
สมาชิกในครัวเรือน(คน)	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	12	8.80
	3-5	113	83.10
	6-8	10	7.40
	มากกว่า 8	1	0.70
อาชีพหลัก	เกษตรกรรวม	80	58.80
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	1.50
	ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	29	21.30
	รับจ้าง	21	15.40
	อื่นๆ	4	3.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คุณสมบัติ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพทรง		
เกษตรกรรวม	21	15.40
ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	8	5.90
รับจ้าง	31	22.80
อื่นๆ	76	55.90
รายได้(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	30	22.10
30,001-50,000	53	39.00
50,001-70,000	16	11.80
70,001-90,000	8	5.90
90,001-110,000	10	7.40
110,001-130,000	3	2.20
มากกว่า 130,000	16	11.60

ที่มา : จากการสำรวจ

4.1.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

วงเงินกู้

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า จำนวนเงินที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมจากกองทุน จะอยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท มากที่สุด จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาอยู่ในช่วงจำนวน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 และมีการกู้ยืมในช่วง 45,001 – 50,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 (ตารางที่ 4.2)

ความพึงพอใจ

เมื่อทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในเรื่องความพึงพอใจจากจำนวนเงินกู้ที่ได้รับจากการแบ่งสรรเงินจากกรรมการกองทุนของหมู่บ้านตนเองพบว่า ส่วนใหญ่มีความพอใจจำนวน 94 คน หรือร้อยละ 69.10 และไม่พอใจกับการจัดสรร 42 คน คิดเป็นร้อยละ 30.10 (ตารางที่ 4.2)

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จะกู้เงินเพื่อให้ประกอบอาชีพถึงร้อยละ 49.26 รองลงมาใช้ในการใช้จ่ายในครัวเรือนร้อยละ 30.88 ส่วนอีกร้อยละ 11.03 กู้ไปเพื่อการชำระ

หนี้ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 8.83 กู้ไปเพื่อใช้จ่ายอื่นๆ ส่วนสมาชิกสามารถนำเงินกู้ไปใช้ได้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ จำนวน 124 คนคิดเป็นร้อยละ 91.20 และไม่สามารถนำมาใช้ได้สำเร็จ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80(ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 จำนวนเงินกู้,วัตถุประสงค์ของการกู้

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วงเงินกู้(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	10	7.4
5,001-10,000	42	30.8
10,001-15,000	22	16.2
15,001-20,000	51	37.5
20,001-25,000	2	1.5
25,001-30,000	4	2.9
30,001-35,000	0	0.0
35,001-40,000	3	2.2
40,000-45,000	0	0.0
45,001-50,000	2	1.5
วัตถุประสงค์ของการกู้		
เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ	67	49.26
เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	42	30.88
เพื่อชำระหนี้	15	11.03
เพื่อใช้จ่ายอื่นๆ	12	8.83
ความพึงพอใจจำนวนเงินกู้ที่ได้รับ(คน)		
พึงพอใจ	42	30.90
ไม่พึงพอใจ	94	69.10
ความสำเร็จของการใช้เงินตามวัตถุประสงค์		
สำเร็จ	124	91.20
ไม่สำเร็จ	12	8.80

ที่มา : จากการสำรวจ

รายได้ก่อนและหลังเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่าสมาชิกมีรายได้ก่อนการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีรายได้โดยเฉลี่ย 7,899.34 บาทต่อปี อย่างไรก็ตามหลังจากที่ได้เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านแล้วพบว่า รายได้โดยเฉลี่ยของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเท่ากับ 10,684.67 บาทต่อปี และเมื่อทำการทดสอบจากค่าสถิติ t-test พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ก่อนเป็นสมาชิกกองทุนฯ และหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพบว่า ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของรายได้ก่อนเป็นสมาชิกและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (sig < 0.001) ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

ลักษณะการใช้จ่ายเงินก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการใช้จ่ายเงินสามารถซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้สอยในลักษณะปกติ เช่นเดียวกับก่อนมีเงินกองทุน เป็นจำนวน 74 คนหรือร้อยละ 54.50 มีการใช้จ่ายเงินที่เพิ่มขึ้น 58 คนคิดเป็นร้อยละ 42.80 และมีการใช้จ่ายเงินที่ลดลง 4 คนคิดเป็นร้อยละ 2.90 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.22 ลักษณะการใช้จ่ายเงินของสมาชิกกองทุน

ลักษณะการใช้จ่ายเงินของสมาชิกกองทุน	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้น	58	42.60
ลดลง	4	2.90
คงที่	74	54.50
รวม	136	100

ที่มา : จากการสำรวจ

การกู้เงินก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาลักษณะของการกู้ยืมก่อนมีเงินกองทุนฯ พบว่า มีการกู้ยืมจาก ธกส จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40 กู้จากนายทุนมี 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.10 กู้จากธนาคารพาณิชย์ 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.50 กู้จากญาติพี่น้อง 8 คนคิดเป็นร้อยละ 5.90 และมีการกู้ยืมจากแหล่งอื่นๆ 99 คนคิดเป็นร้อยละ 58.10 หลังจากมีกองทุนหมู่บ้านหนี้จาก ธกส. ลดลง 24 คนคิดเป็นร้อยละ ส่วนหนี้จากธนาคารพาณิชย์ ลดลง 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.50 หนี้จากนายทุนลดลง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 หนี้จากญาติพี่น้องหรือคนสนิท ลดลง 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.20 ส่วนแหล่งกู้อื่นๆ ลดลง 14 คนคิดเป็นร้อยละ 10.30 และสามารถที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดโดยไม่มีภาระหนี้จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ

(ตารางที่ 4.4) จากข้อมูลดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมีส่วนช่วยทำให้ภาระหนี้สินของสมาชิกลดลง

อย่างไรก็ตามจากการสำรวจพบว่าจำนวนหนี้สินก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านโดยเฉลี่ยจะเท่ากับ 8,574.66 บาทต่อคน แต่หลังจากเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วพบว่าจำนวนหนี้สินของสมาชิกลดลงเหลือเพียง 5,462.96 บาทต่อคน เมื่อทำการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า หนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\text{sig} < 0.001$)

ตารางที่ 4.4 ภาระหนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

แหล่งหนี้สิน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ก่อนเป็นสมาชิก		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	40	29.0
ธนาคารพาณิชย์	7	5.0
นายทุนเงินกู้	2	1.0
ญาติพี่น้อง	8	6.0
แหล่งเงินกู้อื่นๆ	79	58.0
หลังเป็นสมาชิก		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	22	16.0
ธนาคารพาณิชย์	0	0.0
นายทุนเงินกู้	5	4.0
ญาติพี่น้อง	5	4.0
แหล่งเงินกู้อื่นๆ	65	48.0
ไม่มีภาระหนี้สิน	39	29.0

จากการสำรวจ

4.1.3 ผลกระทบทางด้านสังคม

ในส่วนของการวัดประสิทธิภาพทางด้านสังคม จะใช้การวัดข้อมูลทางด้านคุณภาพเพื่อวัดระดับความคิดเห็นส่วนบุคคลของสมาชิก ในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยทำการรวบรวมคะแนนการมีส่วนร่วม 5 ระดับคะแนน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จากสมาชิกกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน เพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การย้ายถิ่นฐาน

ก่อนมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและหลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านประชาชนในเขตรอบนอกส่วนใหญ่แล้วมีการเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐานไม่มากนัก จากผลการศึกษาพบว่า ก่อนและหลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านระดับการย้ายถิ่นฐานไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก ซึ่งจากการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.44 ไม่มีการย้ายถิ่นฐานหลังจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีเพียง 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.88 ที่มีการย้ายถิ่นฐานมากขึ้นและ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.68 ที่มีการย้ายถิ่นฐานน้อยลง (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.31 การเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐาน

การอพยพย้ายถิ่นฐาน	ก่อนมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน		หลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้น	3	2.21	8	5.88
น้อยลง	5	3.68	5	3.68
คงที่	128	94.11	123	90.44
รวม	136	100.00	136	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง ก่อนมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.91 มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้านมากเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.73 โดยเฉลี่ยแล้วค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.91 นั้นแสดงว่า ก่อนมีกองทุนหมู่บ้านสมาชิกมีส่วนร่วมในสังคมมาก(ตารางที่ 4.6)

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง หลังมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้านมากเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.80 โดยเฉลี่ยแล้วค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.02 (ตารางที่ 4.7)นั้นแสดงว่า หลังมีกองทุนหมู่บ้านสมาชิกมีส่วนร่วมในสังคมมาก และเมื่อทำการทดสอบการมีส่วนร่วมในสังคมด้านต่างๆ ของสมาชิกก่อนและหลังมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า หลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านประชาชนมีส่วนร่วมในการ

พัฒนาหมู่บ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=16)} = 207.993$, p value < 0.001) มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=20)} = 252.387$, p value < 0.001) และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=25)} = 412.031$, p value < 0.001)

ตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน

หัวข้อ	ระดับการมีส่วนร่วม*					WMS	แปลความ
	5	4	3	2	1		
มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	40 (29.40)	56 (41.20)	31 (22.80)	6 (4.40)	3 (2.20)	3.91	มาก
มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน	45 (33.10)	62 (45.60)	24 (17.6)	3 (2.20)	2 (1.50)	4.07	มาก
มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน	35 (25.70)	47 (34.60)	41 (30.10)	7 (5.10)	5 (3.70)	3.74	มาก
การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน						3.91	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมของประชาชนหลังการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน

หัวข้อ	ระดับการมีส่วนร่วม*					WMS	แปลความ
	5	4	3	2	1		
มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	44 (32.40)	62 (45.60)	26 (19.10)	3 (2.20)	1 (0.70)	4.07	มาก
มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน	49 (36)	68 (50)	17 (12.50)	1 (0.70)	1 (0.70)	4.2	มาก
มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน	39 (28.70)	50 (36.80)	32 (23.50)	8 (5.90)	6 (4.40)	3.8	มาก
การมีส่วนร่วมของประชาชนหลังการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน						4.02	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

การพัฒนาด้านอื่นๆ

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการพัฒนาด้านต่างๆ ในชุมชนของสมาชิกกลุ่มตัวอย่างหลังจากมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัยพัฒนาดีขึ้น มีจำนวน 99 คนคิดเป็นร้อยละ 72.80 แย่ลง 1 คนคิดเป็นร้อยละ 0.70 ไม่พัฒนาเลย 36 คนคิดเป็นร้อยละ 26.40 ส่วนทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม พัฒนาดีขึ้น มีจำนวน 85 คนคิดเป็นร้อยละ 62.500 แย่ลง 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.20 ไม่พัฒนาเลย 48 คนคิดเป็นร้อยละ 35.30 ด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนพัฒนาดีขึ้น จำนวน 85 คนคิดเป็นร้อยละ 62.50 แย่ลง จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.20 ไม่พัฒนาเลย 48 คนคิดเป็นร้อยละ 62.50 และมีการพัฒนาด้านอื่น ๆ เป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 6.60 ที่ดีขึ้น ส่วนใหญ่จะไม่มีการพัฒนาคิดเป็นร้อยละ 93.40 (ตารางที่ 4.8)และเมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาด้านสุขภาพ ประเพณีและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ ก่อนและหลังมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน ด้วยค่าสถิติไคสแควร์ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัยมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{df=6}$ 96.385 , p value < 0.001) ด้านประเพณีและวัฒนธรรมมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{df=6}$ 95.143 , p value < 0.001) ด้านสิ่งแวดล้อมมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{df=9}$ 145.987 , p value < 0.001) และนอกจากนี้ก็ยังมีการพัฒนาในด้านต่างอีกด้วย (ค่า $\chi^2_{df=6}$ 170.201 , p value < 0.001)

ตารางที่ 4.8 สภาพการพัฒนาเมื่อมีกองทุนหมู่บ้าน

การพัฒนาด้าน	ระดับการพัฒนา		
	ดีขึ้น	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง
สุขภาพอนามัย	99 (72.80)	1 (0.70)	36 (26.40)
ประเพณีและวัฒนธรรม	85 (62.50)	3 (2.20)	48 (35.30)
สิ่งแวดล้อม	85 (62.50)	3 (2.20)	48 (35.30)
อื่นๆ	9 (6.60)	-	127 (93.40)

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

4.1.4 ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกที่ได้รับจากการกู้เงินกองทุน พบว่า เงินกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท มีความพึงพอใจกับหมู่บ้านน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.43 ส่วนเงินกองทุนมีการกระจายภายในหมู่บ้านอย่างยุติธรรมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 และสมาชิกมีความพึงพอใจกับการจัดสรรเงินกู้ของคณะกรรมการมาก มีค่าเฉลี่ย 3.66 ในขณะที่ยอกเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 และกองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการขยายกิจการภายในหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.55 ในด้านชื่อเสียงของกองทุนหมู่บ้านภายในหมู่บ้านมีชื่อเสียงมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65 กองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดทักษะในด้านการพัฒนาอาชีพปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.13 การมีกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างหมู่บ้านกับสมาชิกปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.87 ซึ่งโดยส่วนใหญ่สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีเงินกองทุนหมู่บ้านในระดับที่ปานกลาง(ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีเงินกองทุนหมู่บ้าน

ด้าน	ระดับความคิดเห็น					WMS	แปลความ
	5	4	3	2	1		
1.วงเงิน 1 ล้านบาท เพียงพอกับความต้องการของหมู่บ้าน	13 (9.60)	25 (18.40)	22 (16.20)	55 (40.40)	29 (21.30)	2.43	น้อย
2.จำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านกระจายภายในหมู่บ้านอย่างยุติธรรม	11 (8.10)	92 (67.60)	26 (19.10)	2 (1.50)	3 (2.20)	3.81	มาก
3.ประชาชนทั่วไปมีความพึงพอใจต่อการจัดสรรเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนฯ	11 (8.10)	83 (61)	28 (20.60)	13 (9.60)	1 (0.70)	3.66	มาก
4.ยอกเงินที่ผู้กู้แต่ละรายได้รับอนุมัติมีความเหมาะสม	5 (3.70)	78 (57.40)	34 (250)	11 (8.10)	2 (1.50)	3.63	มาก
5.กองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการขยายกิจการภายในหมู่บ้าน	11 (8.10)	79 (58.10)	37 (27.20)	12 (8.80)	2 (1.50)	3.55	มาก

ตารางที่ 4.9(ต่อ)

ด้าน	ระดับความคิดเห็น					WMS	แปลความ
	11	68	42	6	1		
5.ชื่อเสียงของกองทุนหมู่บ้านภายในหมู่บ้าน	(8.10)	(50.00)	(30.90)	(4.40)	(0.70)	3.65	มาก
6.เงินกองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะในอาชีพ	(4.40)	(39.70)	(31.60)	(14.00)	(9.60)	3.13	ปานกลาง
7.จากการที่มีเงินกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างหมู่บ้าน	(1.50)	(39.00)	(23.50)	(16.90)	(19.10)	2.87	ปานกลาง
ความพอใจที่ได้รับจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านโดยรวม						3.26	ปานกลาง

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

4.2 เขตพื้นที่รอบกลาง

4.2.1 คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในรอบนอก มีจำนวนทั้งสิ้น 106 ตัวอย่าง ในจำนวนทั้งหมดนี้ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าเป็นเพศชาย 52 คน คิดเป็นร้อยละ 49.10 และเป็นเพศหญิงจำนวน 54 คนคิดเป็นร้อยละ 50.90 (ตารางที่ 4.10)

อายุ

เมื่อพิจารณาอายุของกลุ่มตัวอย่างจะพบว่าช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการกระจายอยู่ในแต่ละช่วงอายุกล่าวคือ อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 34 ปี มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ช่วงอายุ 35-40 ปี มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 22.60 ส่วนช่วงอายุ 41-45 ปี มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 21.70 ช่วงอายุ 46-50 ปี มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 19.80 และช่วงอายุ 51-55 ปี มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 22.60 (ตารางที่ 4.10) อย่างไรก็ดีตัวอย่างที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 22 ปี อายุมากที่สุดคือ 54 ปี

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

27

การศึกษา

ในส่วนของการศึกษาค้นคว้า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 71.70 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ลำดับสามคือ มัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 ส่วนระดับอนุปริญาที่มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีเพียง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 (ตารางที่ 4.10)

สมาชิกในครัวเรือน

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งจะ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ประมาณ 3-5 คน จำนวน 79 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 74.60 รองลงมา จะมีสมาชิกเพียง 2 คน มีจำนวน 16 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 15.00 และมีครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิก 6-8 คนอยู่ 11 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 20.40 (ตารางที่ 4.10)

อาชีพ

อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกร จำนวน 60 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.40 รองลงมาจะเป็นอาชีพค้าขาย จำนวน 20 คนหรือร้อยละ 19.0 รับจ้าง 20 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 รัฐวิสาหกิจหรือข้าราชการ 3 คน ร้อยละ 2.80 และอาชีพอื่นๆ อีก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 ส่วนอาชีพรองของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว 22 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80 อาชีพรับจ้าง 20 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 และอาชีพอื่นๆ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50 (ตารางที่ 4.10)

รายได้

ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งได้เป็น 6 ช่วง ซึ่งระดับรายได้คิดเป็นรายได้/ปี สมาชิกที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 มี 23 คน คิดเป็นร้อยละ 21.70 มีรายได้ในช่วง 30,001-50,000 มี 50 คนคิดเป็นร้อยละ 47.20 รายได้ในช่วง 50,001-70,000 มี 10 คนคิดเป็นร้อยละ 9.40 รายได้อยู่ในช่วง 70,001-90,000 มี 9 คนคิดเป็นร้อยละ 8.50 รายได้ในช่วง 90,001-110,000 มี 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.80 รายได้ในช่วง 110,001-130,000 มี 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.40 (ตารางที่ 4.10) อย่างไรก็ตาม การพิจารณาถึงระดับรายได้รวมของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งได้ 6 ช่วงพบว่า ระดับรายได้ของทั้งครอบครัวส่วนใหญ่กระจายอยู่ในช่วง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาทจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 19.800 ระดับรายได้ 50,001- 100,000 บาทจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 ระดับรายได้ 100,001-150,000 บาท มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 15.01 ระดับรายได้ 150,001- 200,000 บาท

จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ระดับรายได้ 200,001- 250,000 บาทจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 ระดับรายได้ มากกว่า 250,000 บาทจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.40 (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

คุณสมบัติ		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	52	49.10
	หญิง	54	50.90
อายุ(ปี)	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 34	14	13.20
	35-40	24	22.60
	41-45	23	21.70
	46-50	21	19.80
	51-55	24	22.60
	56-60	0	0.00
การศึกษา	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	76	71.70
	มัธยมศึกษาตอนต้น	14	13.20
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	9	8.50
	อนุปริญญา/ปวส.	4	3.80
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	3	2.80
สมาชิกในครัวเรือน(คน)	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	16	15.00
	3-5	79	74.60
	6-8	11	20.40
อาชีพหลัก	เกษตรกรรวม	60	56.40
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3	2.80
	ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	20	19.00
	รับจ้าง	20	19.00
	อื่นๆ	3	2.80

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

คุณสมบัติ		จำนวน	ร้อยละ
อาชีพครอง	เกษตรกรรม	20	18.90
	ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	22	20.80
	รับจ้าง	20	18.90
	อื่นๆ	44	41.50
รายได้(บาท)	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	23	21.70
	30,001-50,000	50	47.20
	50,001-70,000	10	9.40
	70,001-90,000	9	8.50
	90,001-110,000	4	3.80
	110,001-130,000	10	9.40

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

วงเงินกู้

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า จำนวนเงินที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมจากกองทุน จะอยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท มากที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมาอยู่ในช่วงจำนวน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 และมีการกู้ยืมในช่วง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 19.80 (ตารางที่ 4.11)

ความพึงพอใจ

เมื่อทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในเรื่องความพึงพอใจจากจำนวนเงินกู้ที่ได้รับจากการแบ่งสรรเงินจากกรรมการกองทุนของหมู่บ้านตนเองพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีความพอใจจำนวน 73 คน หรือร้อยละ 68.90 และพอใจกับการจัดสรร 33 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10 (ตารางที่ 4.11)

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จะกู้เงินเพื่อให้ประกอบอาชีพถึงจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาเพื่อการใช้จ่ายในครัวเรือนจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 21.70 ส่วนอีก

13 คน หรือร้อยละ 12.30 ทั่วไปเพื่อการชำระหนี้ และส่วนที่เหลืออีก 6 คนหรือร้อยละ 5.70 ทั่วไปเพื่อใช้จ่ายอื่นๆ ส่วนสมาชิกสามารถนำเงินกู้ไปใช้ได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ จำนวน 99 คนคิดเป็นร้อยละ 93.40 และไม่สามารถนำมาใช้ได้สำเร็จ จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 6.60(ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 จำนวนเงินกู้,วัตถุประสงค์ของการกู้

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วงเงินกู้(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	4	3.80
5,001-10,000	26	24.50
10,001-15,000	21	19.80
15,001-20,000	45	42.50
20,001-25,000	3	2.80
25,001-30,000	4	3.80
30,001-35,000	0	0.00
35,001-40,000	2	1.90
40,000-45,000	0	0.00
45,001-50,000	1	0.90
วัตถุประสงค์ของการกู้		
เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ	64	60.30
เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	23	21.70
เพื่อชำระหนี้	13	12.30
เพื่อใช้จ่ายอื่นๆ	6	5.70
ความพึงพอใจจำนวนเงินกู้ที่ได้รับ(คน)		
พึงพอใจ	33	31.10
ไม่พึงพอใจ	73	68.90
ความสำเร็จของการใช้เงินตามวัตถุประสงค์		
สำเร็จ	99	93.40
ไม่สำเร็จ	7	6.60

ที่มา : จากการสำรวจ

รายได้ก่อนและหลังเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่าสมาชิกมีรายได้ก่อนการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีรายได้โดยเฉลี่ย 70,628.77 บาทต่อปี อย่างไรก็ตามหลังจากที่ได้เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านแล้วพบว่ารายได้โดยเฉลี่ยของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเท่ากับ 91,230.66 บาทต่อปี และเมื่อทำการทดสอบจากค่าสถิติ t-test พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ก่อนเป็นสมาชิกกองทุนฯ และหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพบว่า ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของรายได้ก่อนเป็นสมาชิกและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\text{sig} < 0.001$) ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

ลักษณะการใช้จ่ายเงินก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการใช้จ่ายเงินสามารถซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้สอยในลักษณะปกติ เช่นเดียวกับก่อนมีเงินกองทุน เป็นจำนวน 40 คนหรือร้อยละ 37.70 มีการใช้จ่ายเงินที่เพิ่มขึ้น 63 คนคิดเป็นร้อยละ 59.40 และมีการใช้จ่ายเงินที่ลดลง 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.80 (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 ลักษณะการใช้จ่ายเงินของสมาชิกกองทุน

ลักษณะการใช้จ่ายเงินของสมาชิกกองทุน	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้น	63	59.40
ลดลง	3	2.90
คงที่	40	37.70
รวม	106	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

การกู้เงินก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาลักษณะของการกู้ยืมก่อนมีเงินกองทุนฯ พบว่า มีการกู้ยืมจาก ธกส. จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 กู้จากนายทุนมี 7 คนคิดเป็นร้อยละ 6.60 กู้จากธนาคารพาณิชย์ 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.80 กู้จากญาติพี่น้อง 4 คนคิดเป็นร้อยละ 3.80 และมีการกู้ยืมจากแหล่งอื่นๆ 62 คนคิดเป็นร้อยละ 67.90 และไม่มีหนี้สินจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 หลังจากมีกองทุนหมู่บ้านหนี้จาก ธกส. ลดลง 10 คนลดลงถึงร้อยละ 50 ส่วนหนี้จากธนาคารพาณิชย์ ลดลง 1 คนคิดเป็นร้อยละ 33.0 หนี้จากนายทุนลดลง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 หนี้จากญาติพี่น้องหรือคนสนิท ลดลง 4 คนคิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนแหล่งกู้อื่นๆ ลดลง 7 คนคิดเป็นร้อยละ 11.0 และสามารถที่จะชำระหนี้ได้ทั้ง

หมดโดยไม่มีภาระหนี้จำนวน 23 คน เพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 2 เท่า(ตารางที่ 4.13) จากข้อมูลดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมีส่วนช่วยให้ภาระหนี้สินของสมาชิกลดลง

อย่างไรก็ตามจากการสำรวจพบว่าจำนวนหนี้สินก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านโดยเฉลี่ยจะเท่ากับ 18,595.28 บาทต่อคน แต่หลังจากเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วพบว่าจำนวนหนี้สินของสมาชิกลดลงเหลือเพียง 10,102.17 บาทต่อคน เมื่อทำการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า หนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (sig < 0.001)

ตารางที่ 4.13 ภาระหนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

แหล่งหนี้สิน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ก่อนเป็นสมาชิก		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	20	19.0
ธนาคารพาณิชย์	7	7.0
นายทุนเงินกู้	3	3.0
ญาติพี่น้อง	4	4.0
แหล่งเงินกู้อื่นๆ	62	58.0
ไม่มีภาระหนี้สิน	10	9.0
หลังเป็นสมาชิก		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	10	9.0
ธนาคารพาณิชย์	6	6.0
นายทุนเงินกู้	2	2.0
ญาติพี่น้อง	0	0.0
แหล่งเงินกู้อื่นๆ	55	52.0
ไม่มีภาระหนี้สิน	33	31.0

จากการสำรวจ

4.2.3 ผลกระทบทางด้านสังคม

ในส่วนของการวัดประสิทธิภาพทางด้านสังคม จะใช้การวัดข้อมูลทางด้านคุณภาพ เพื่อวัดระดับความคิดเห็นส่วนบุคคลของสมาชิก ในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยทำการรวบรวมคะแนนการมีส่วนร่วม 5 ระดับคะแนน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จากสมาชิกกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน เพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การย้ายถิ่นฐาน

ก่อนมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้านและหลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านประชาชนในเขตรอบนอกส่วนใหญ่แล้วมีการเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐานไม่มากนัก จากผลการศึกษาพบว่า ก่อนและหลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านระดับการย้ายถิ่นฐานไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก ซึ่งจากการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 98 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.45 ไม่มีการย้ายถิ่นฐานหลังจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีเพียง 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.72 ที่มีการย้ายถิ่นฐานมากขึ้นและอีก 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.83 ที่มีการย้ายถิ่นฐานน้อยลง (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 การเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐาน

การอพยพย้ายถิ่นฐาน	ก่อนมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน		หลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้น	10	9.43	5	4.72
น้อยลง	8	7.55	3	2.83
คงที่	88	83.02	98	92.45
รวม	106	100.00	106	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง ก่อนมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.89 และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้านมากเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.75 โดยเฉลี่ยแล้วค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหมดอยู่ที่ 3.91 นั่นแสดงว่า ก่อนมีกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกมีส่วนร่วมในสังคมมาก (ตารางที่ 4.15)

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง หลังมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10 และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้านมากเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.79 โดยเฉลี่ยแล้วค่าของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหมดเฉลี่ยอยู่ที่ 3.96 (ตารางที่ 4.16) นั่นแสดงว่า หลังมีกองทุนหมู่บ้านสมาชิกมีส่วนร่วมในสังคมมาก และเมื่อทำการทดสอบการมีส่วนร่วมในสังคมด้านต่างๆ ของสมาชิกก่อนและหลังมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า หลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกกอง

ทุนหมู่บ้านประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=16)} = 156.982$, p value < 0.001) มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=20)} = 141.259$, p value < 0.001) และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=25)} = 149.787$, p value < 0.001)

ตารางที่ 4.15 การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน

หัวข้อ	ระดับการมีส่วนร่วม*					WMS	แปลความ
	5	4	3	2	1		
มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	24 (22.60)	56 (52.80)	20 (18.90)	6 (5.70)	0 (0.00)	3.92	มาก
มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน	25 (23.60)	48 (45.30)	29 (27.30)	4 (3.80)	0 (0.00)	3.89	มาก
มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน	16 (15.10)	50 (47.20)	38 (35.80)	2 (1.90)	0 (0.00)	3.75	มาก
การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน						3.82	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

ตารางที่ 4.16 การมีส่วนร่วมของประชาชนหลังการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน

หัวข้อ	ระดับการมีส่วนร่วม*					WMS	แปลความ
	5	4	3	2	1		
มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	27 (25.50)	55 (51.90)	19 (7.90)	5 (4.70)	0 (0.00)	3.98	มาก
มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน	25 (33.60)	48 (45.20)	29 (27.40)	4 (3.80)	0 (0.00)	4.10	มาก
มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน	16 (15.10)	56 (52.80)	31 (29.20)	2 (1.90)	1 (1.90)	3.79	มาก
การมีส่วนร่วมของประชาชนหลังการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน						3.96	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

การพัฒนาด้านอื่นๆ

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการพัฒนาด้านต่างๆ ในชุมชนของสมาชิกกลุ่มตัวอย่างหลัง จากมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัยพัฒนาดีขึ้น มีจำนวน 72 คนคิดเป็นร้อยละ 67.90 ไม่เปลี่ยนแปลง 34 คนคิดเป็นร้อยละ 32.50 ส่วนทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม พัฒนาดีขึ้น มีจำนวน 58 คนคิดเป็นร้อยละ 54.70 แย่ลง 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.90 ไม่เปลี่ยนแปลง 46 คนคิดเป็น ร้อยละ 43.40 ด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนพัฒนาดีขึ้น จำนวน 64 คนคิดเป็นร้อยละ 60.40 แย่ลง จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 0.90 ไม่เปลี่ยนแปลง 41 คนคิดเป็นร้อยละ 38.20 และมีการพัฒนาด้าน อื่น ๆ เป็นมีเพียง 21 คน หรือร้อยละ 19.80 ที่ดีขึ้น ส่วนใหญ่จะไม่มี การเปลี่ยนแปลงถึง 84 คน คิดเป็น ร้อยละ 93.40 ส่วนแย่ลงมีเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.90 (ตารางที่ 4.17)และเมื่อทำการทดสอบความ สัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาด้านสุขภาพ ประเพณีและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ ก่อนและ หลังมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน ด้วยค่าสถิติไคสแควร์ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัยมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{df=6}$ 108.335 , p value < 0.001) ด้านประเพณีและวัฒนธรรมมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{df=9}$ 158.361 , p value < 0.001) ด้านสิ่งแวดล้อมมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{df=9}$ 224.263 , p value < 0.001) และนอกจาก นี้ก็ยังมีการพัฒนาในด้านต่างอีกด้วย (ค่า $\chi^2_{df=6}$ 105.159 , p value < 0.001)

ตารางที่ 4.17 สภาพการพัฒนาเมื่อมีกองทุนหมู่บ้าน

การพัฒนาด้าน	ระดับการพัฒนา		
	ดีขึ้น	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง
สุขภาพอนามัย	72 (67.90)	0 (0.00)	34 (32.50)
ประเพณีและวัฒนธรรม	58 (54.70)	2 (1.90)	46 (43.40)
สิ่งแวดล้อม	64 (60.40)	1 (0.90)	41 (38.20)
อื่นๆ	21 (19.80)	1 (0.90)	84 (79.20)

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

4.2.4 ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกที่ได้รับจากการกู้เงินกองทุน พบว่า (1)เงินกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท มีความเพียงพอกับหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ย 2.73 (2) เงินกองทุนมีการกระจายภายในหมู่บ้านอย่างยุติธรรมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.85 (3) สมาชิกมีความพึงพอใจกับการจัดสรรเงินกู้ของคณะกรรมการในระดับมากและมีค่าเฉลี่ย 3.75 (4) ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการมีความเหมาะสมมากซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.55 (5) กองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการขยายกิจการภายในหมู่บ้านในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยถึง 3.51 (6) ชื่อเสียงของกองทุนหมู่บ้านภายในหมู่บ้านมีชื่อเสียงมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.89 (7) กองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดทักษะในด้านการพัฒนาอาชีพในระดับมากและมีค่าเฉลี่ย 3.47 (8) การมีกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างหมู่บ้านกับสมาชิกในระดับมากและมีค่าเฉลี่ย 3.74 ซึ่งโดยส่วนใหญ่สมาชิกมีความพึงพอใจกับการมีเงินกองทุนหมู่บ้านในระดับมาก (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีเงินกองทุนหมู่บ้าน

ด้าน	ระดับความคิดเห็น					WMS	แปลความ
	5	4	3	2	1		
1.วงเงิน 1 ล้านบาท เพียงพอกับความต้องการของหมู่บ้าน	11 (10.40)	17 (16.00)	25 (23.60)	38 (35.80)	15 (14.20)	2.73	ปานกลาง
2.จำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านกระจายภายในหมู่บ้านอย่างยุติธรรม	16 (15.10)	63 (59.40)	23 (21.70)	3 (2.80)	1 (0.90)	3.85	มาก
3.ประชาชนทั่วไปมีความพึงพอใจต่อการจัดสรรเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนฯ	14 (13.20)	55 (51.90)	33 (31.10)	4 (3.80)	0 (0.00)	3.75	มาก
4.ยอดเงินที่ผู้กู้แต่ละรายได้รับอนุมัติมีความเหมาะสม	8 (7.50)	51 (48.20)	38 (35.80)	9 (8.50)	0 (0.00)	3.55	มาก
5.กองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการขยายกิจการภายในหมู่บ้าน	8 (7.50)	50 (47.20)	37 (34.90)	10 (9.50)	1 (0.90)	3.51	มาก

ตารางที่ 4.18(ต่อ)

ด้าน	ระดับความคิดเห็น					WMS	แปล ความ
5.ชื่อเสียงของกองทุนหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้าน	20 (18.90)	58 (54.70)	22 (20.70)	5 (4.70)	0 (0.00)	3.89	มาก
6.เงินกองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิด การพัฒนาทักษะในอาชีพ	6 (5.70)	52 (49.10)	38 (35.80)	6 (5.60)	4 (3.80)	3.47	มาก
7.จากการที่มีเงินกองทุนหมู่บ้าน ทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ระหว่างหมู่บ้าน	9 (8.50)	47 (44.30)	28 (26.40)	4 (3.80)	0 (0.00)	3.74	มาก
ความพอใจที่ได้รับจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านโดยรวม						3.56	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

4.3 เขตพื้นที่ปริณชกาล

4.3.1 คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในรอบนอก มีจำนวนทั้งสิ้น 232 ตัวอย่าง ในจำนวนทั้งหมดนี้ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าเป็นเพศชาย 106 คน คิดเป็นร้อยละ 45.70 และเป็นเพศหญิงจำนวน 126 คนคิดเป็นร้อยละ 54.30 (ตารางที่ 4.19)

อายุ

เมื่อพิจารณาอายุของกลุ่มตัวอย่างจะพบว่าช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการกระจายอยู่ในแต่ละช่วงอายุกล่าวคือ อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 34 ปี มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 ช่วงอายุ 35-40 ปี มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 18.10 ส่วนช่วงอายุ 41-45 ปี มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 ช่วงอายุ 46-50 ปี มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 21.10 และช่วงอายุ 51-55 ปี มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 (ตารางที่ 4.19) อย่างไรก็ตามก็คิดว่าตัวอย่างที่มีอายุต่ำสุดคือ 21 ปี อายุมากที่สุดคือ 73 ปี

การศึกษา

ในส่วนของการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 60.30 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอน

ปลาย/ปวช.จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 ลำดับสามคือ มัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ส่วนระดับอนุปริญาณามีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 และระดับปริญาตรีหรือสูงกว่ามี 19 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 (ตารางที่ 4.19)

สมาชิกในครัวเรือน

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งจะมียานสมาชิกในครอบครัวอยู่ประมาณ 3-5 คน จำนวน 18 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 77.60 รองลงมาจะมีสมาชิกเพียง 2 คน มีจำนวน 26 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 11.20 และมีครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิก 6-8 คนอยู่ 26 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 11.20 (ตารางที่ 4.19)

อาชีพ

อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นรับจ้าง จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 รองลงมาจะเป็นอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 70 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 30.20 ลำดับสามเป็นอาชีพเกษตรกรมีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 ส่วนรัฐวิสาหกิจหรือข้าราชการ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 และอาชีพอื่นๆ อีก 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 ในขณะที่อาชีพรองของกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกร จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 16.40 ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.60 อาชีพรับจ้าง 19 คน คิดเป็นร้อยละ 8.20 และอาชีพอื่นๆ 161 คน คิดเป็นร้อยละ 69.40 (ตารางที่ 4.19)

รายได้

ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งได้เป็น 7 ช่วง ซึ่งระดับรายได้คิดเป็นรายได้/ปี สมาชิกที่มีรายได้น้อยกว่า 30,000 มี 81 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 มีรายได้ในช่วง 30,001-50,000 บาท มี 66 คนคิดเป็นร้อยละ 28.40 รายได้ในช่วง 50,001-70,000 บาท มี 28 คนคิดเป็นร้อยละ 12.10 รายได้ในช่วง 70,001-90,000 บาท มี 19 คนคิดเป็นร้อยละ 8.20 รายได้ในช่วง 90,001-110,000 บาท มี 11 คนคิดเป็นร้อยละ 4.70 รายได้ในช่วง 110,001-130,000 บาท มี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 และมีรายได้มากกว่า 130,000 บาทต่อปีมีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

	คุณสมบัติ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	106	45.70
	หญิง	126	54.30
อายุ(ปี)	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 34	37	15.90
	35-40	42	18.10
	41-45	47	20.30
	46-50	49	21.10
	51-55	35	15.10
	56-60	13	5.60
	60 ขึ้นไป	9	3.90
การศึกษา	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	140	60.30
	มัธยมศึกษาตอนต้น	29	12.50
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	37	15.90
	อนุปริญญา/ปวส.	7	3.10
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	19	8.20
สมาชิกในครัวเรือน(คน)	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	26	11.20
	3-5	180	77.60
	6-8	26	11.20
อาชีพหลัก	เกษตรกร	55	23.70
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	10	4.30
	ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	70	30.20
	รับจ้าง	82	35.30
	อื่นๆ	15	6.50

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

	คุณสมบัติ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพครอง	เกษตรกรรวม	39	16.80
	ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	13	5.60
	รับจ้าง	19	8.20
	อื่นๆ	161	69.40
รายได้(บาท)	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	81	34.90
	30,001-50,000	66	28.40
	50,001-70,000	28	12.10
	70,001-90,000	19	8.20
	90,001-110,000	11	4.70
	110,001-130,000	7	3.00
	มากกว่า 130,000	20	8.70

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

วงเงินกู้

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า จำนวนเงินที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมจากกองทุน จะอยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท มากที่สุด จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 39.40 รองลงมาอยู่ในช่วงจำนวน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 30.70 และมีการกู้ยืมในช่วง 10,001 – 15,000 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20 ในขณะที่วงเงินกู้ในระดับอื่นๆ มีไม่มากนัก(ตารางที่4.20)

ความพึงพอใจ

เมื่อทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในเรื่องความพึงพอใจจากจำนวนเงินกู้ที่ได้รับจากการแบ่งสรรเงินจากกรรมการกองทุนของหมู่บ้านตนเองพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีความพอใจจำนวน 137 คน หรือร้อยละ 59.00 และพอใจกับการจัดสรร 95 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00(ตารางที่ 4.20)

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จะกู้เงินเพื่อให้ประกอบอาชีพถึงจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 81.50 รองลงมาใช้ในการใช้จ่ายในครัวเรือนจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 28.90

ส่วนอีก 28 คน หรือร้อยละ 12.10 ทั่วไปเพื่อการชำระหนี้ และส่วนที่เหลืออีก 27 คนหรือร้อยละ 11.60 ทั่วไปเพื่อใช้จ่ายอื่นๆ ส่วนสมาชิกสามารถนำเงินกู้ไปใช้ได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ จำนวน 219 คนคิดเป็นร้อยละ 94.40 และไม่สามารถนำมาใช้ได้สำเร็จ จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 5.60(ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 จำนวนเงินกู้,วัตถุประสงค์ของการกู้

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วงเงินกู้(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	18	7.80
5,001-10,000	71	30.70
10,001-15,000	42	18.20
15,001-20,000	91	39.40
20,001-25,000	0	0.00
25,001-30,000	5	2.20
30,001-35,000	0	0.00
35,001-40,000	1	0.40
40,000-45,000	0	0.00
45,001-50,000	2	0.90
มากกว่า 50,000	2	0.80
วัตถุประสงค์ของการกู้		
เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ	189	81.50
เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	67	28.90
เพื่อชำระหนี้	28	12.10
เพื่อใช้จ่ายอื่นๆ	27	11.60
ความพึงพอใจจำนวนเงินกู้ที่ได้รับ(คน)		
พึงพอใจ	95	41.00
ไม่พึงพอใจ	137	59.00
ความสำเร็จของการใช้เงินตามวัตถุประสงค์		
สำเร็จ	219	94.40
ไม่สำเร็จ	13	5.60

ที่มา : จากการสำรวจ

รายได้ก่อนและหลังเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่าสมาชิกมีรายได้ก่อนการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีรายได้โดยเฉลี่ย 91,145.39 บาทต่อปี อย่างไรก็ตามหลังจากที่ได้เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านแล้วพบว่ารายได้โดยเฉลี่ยของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเท่ากับ 146,401.75 บาทต่อปี และเมื่อทำการทดสอบจากค่าสถิติ t-test พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ก่อนเป็นสมาชิกกองทุนฯ และหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพบว่า ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของรายได้ก่อนเป็นสมาชิกและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\text{sig} < 0.001$) ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

ลักษณะการใช้จ่ายเงินก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการใช้จ่ายเงินสามารถซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้สอยในลักษณะปกติ เช่นเดียวกับก่อนมีเงินกองทุน เป็นจำนวน 125 คนหรือร้อยละ 53.90 มีการใช้จ่ายเงินที่เพิ่มขึ้น 91 คนคิดเป็นร้อยละ 39.20 และมีการใช้จ่ายเงินที่ลดลง 16 คนคิดเป็นร้อยละ 6.90 (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 ลักษณะการใช้จ่ายเงินของสมาชิกกองทุน

ลักษณะการใช้จ่ายเงินของสมาชิกกองทุน	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้น	91	39.20
ลดลง	16	6.90
คงที่	125	53.90
รวม	232	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

การกู้เงินก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาลักษณะของการกู้ยืมก่อนมีเงินกองทุนฯ พบว่า มีการกู้ยืมจาก ธกส. จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 48.60 กู้จากนายทุนเงินกู้มี 24 คนคิดเป็นร้อยละ 10.20 กู้จากธนาคารพาณิชย์ 26 คนคิดเป็นร้อยละ 11.10 กู้จากญาติพี่น้อง 21 คนคิดเป็นร้อยละ 9.00 และมีการกู้ยืมจากแหล่งอื่นๆ 49 คนคิดเป็นร้อยละ 21.10 หลังจากมีกองทุนหมู่บ้านนี้จาก ธกส. ลดลงถึง 65 คนลดลงถึงร้อยละ 58 ส่วนหนี้ธนาคารพาณิชย์ไม่ลดลง หนี้จากนายทุนลดลง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 หนี้จากญาติพี่น้องหรือคนสนิท ลดลง 21 คนคิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนแหล่งกู้อื่นๆ ลดลง 8 คนคิด

เป็นร้อยละ 16.0 และสามารถที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดโดยไม่มีภาระหนี้จำนวน 23 คน เพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 2 เท่า(ตารางที่ 4.22) จากข้อมูลดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมีส่วนช่วยให้ภาระหนี้สินของสมาชิกลดลง

อย่างไรก็ตามจากการสำรวจพบว่าจำนวนหนี้สินก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านโดยเฉลี่ยจะเท่ากับ 25,322.14 บาทต่อคน แต่หลังจากเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วพบว่าจำนวนหนี้สินของสมาชิกลดลงเหลือเพียง 16,064.66 บาทต่อคน เมื่อทำการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า หนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\text{sig} < 0.001$)

ตารางที่ 4.22 ภาระหนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

	แหล่งหนี้สิน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ก่อนเป็นสมาชิก	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	112	48.60
	ธนาคารพาณิชย์	24	10.20
	นายทุนเงินกู้	26	11.10
	ญาติพี่น้อง	21	9.00
	แหล่งเงินกู้อื่นๆ	49	21.10
	ไม่มีภาระหนี้สิน	0	0.00
หลังเป็นสมาชิก	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	47	20.00
	ธนาคารพาณิชย์	23	10.00
	นายทุนเงินกู้	26	11.00
	ญาติพี่น้อง	0	00.00
	แหล่งเงินกู้อื่นๆ	41	18.00
	ไม่มีภาระหนี้สิน	95	41.00

จากการสำรวจ

4.3.3 ผลกระทบทางด้านสังคม

ในส่วนของการวัดประสิทธิภาพทางด้านสังคม จะใช้การวัดข้อมูลทางด้านคุณภาพเพื่อวัดระดับความคิดเห็นส่วนบุคคลของสมาชิก ในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยทำการรวบรวมคะแนนการมีส่วนร่วม 5 ระดับคะแนน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จากสมาชิกกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน เพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การย้ายถิ่นฐาน

ก่อนมีการจัดตั้ง โครงการกองทุนหมู่บ้านและหลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านประชาชนในเขตรอบนอกส่วนใหญ่แล้วมีการเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐานไม่มากนัก จากผลการศึกษาพบว่า ก่อนและหลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านระดับการย้ายถิ่นฐานไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก ซึ่งจากการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 222 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.69 ไม่มีการย้ายถิ่นฐานหลังจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และมีเพียง 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.4.31 ที่มีการย้ายถิ่นฐานมากขึ้น (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.23 การเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐาน

การอพยพย้ายถิ่นฐาน	ก่อนมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน		หลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้น	23	9.91	10	4.31
น้อยลง	5	2.16	0	0.00
คงที่	204	87.93	222	95.69
รวม	232	100.00	232	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง ก่อนมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.50 มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.72 และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้านมากเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.55 โดยเฉลี่ยแล้วค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหมดอยู่ที่ 3.59 นั้นแสดงว่า ก่อนมีกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกมีส่วนร่วมในสังคมมาก(ตารางที่ 4.24)

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง หลังมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้านมากเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.69 โดยเฉลี่ยแล้วค่าของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหมดเฉลี่ยอยู่ที่ 3.78 (ตารางที่ 4.25)นั้นแสดงว่า หลังมีกองทุนหมู่บ้านสมาชิกมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น และเมื่อทำการทดสอบการมีส่วนร่วมในสังคมด้านต่างๆ ของสมาชิกก่อนและหลังมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า หลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=16)} = 504.068$, p value < 0.001) มีส่วน

ร่วมในการประชุมหมู่บ้าน(ค่า $\chi^2_{(df=16)} = 37.965$, p value < 0.001) และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=16)} = 365.377$, p value < 0.001)

ตารางที่ 4.24 การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน

หัวข้อ	ระดับการมีส่วนร่วม*					WMS	แปลความ
	5	4	3	2	1		
มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	38 (16.50)	74 (31.90)	98 (42.20)	11 (4.70)	11 (4.70)	3.50	มาก
มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน	51 (22.00)	90 (38.80)	70 (30.20)	17 (7.30)	4 (1.70)	3.72	มาก
มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน	40 (17.20)	74 (31.90)	97 (41.80)	16 (6.90)	5 (2.20)	3.55	มาก
การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน						3.59	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

ตารางที่ 4.25 การมีส่วนร่วมของประชาชนหลังการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน

หัวข้อ	ระดับการมีส่วนร่วม*					WMS	แปลความ
	5	4	3	2	1		
มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	51 (22.00)	90 (38.80)	70 (30.20)	17 (7.30)	4 (1.70)	3.68	มาก
มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน	65 (28.00)	108 (46.60)	51 (22.00)	6 (2.60)	2 (0.80)	3.98	มาก
มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน	50 (21.60)	86 (37.10)	78 (33.60)	10 (4.30)	8 (3.40)	3.69	มาก
การมีส่วนร่วมของประชาชนหลังการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน						3.78	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

การพัฒนาด้านอื่นๆ

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการพัฒนาต่างๆ ในชุมชนของสมาชิกกลุ่มตัวอย่างหลังจากมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัยพัฒนาดีขึ้น มีจำนวน 170 คนคิดเป็นร้อยละ 73.30 แยก 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 ไม่เปลี่ยนแปลง 61 คนคิดเป็นร้อยละ 26.30 ส่วนทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม พัฒนาดีขึ้น มีจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 64.70 แยก 4 คนคิดเป็นร้อยละ 1.70 ไม่เปลี่ยนแปลง 78 คนคิดเป็นร้อยละ 33.60 ด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนพัฒนาดีขึ้น จำนวน 162 คนคิดเป็นร้อยละ 69.80 แยก จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 0.90 ไม่เปลี่ยนแปลง 68 คนคิดเป็นร้อยละ 29.30 ส่วนการพัฒนาด้านอื่น ๆ เป็นมี 145 คน หรือร้อยละ 62.50 ที่เห็นว่าดีขึ้น ส่วนที่คิดว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงมี 84 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 ส่วนแยกมีเพียง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 (ตารางที่ 4.26) และเมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาในด้านสุขภาพ ประเพณีและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ ก่อนและหลังมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน ด้วยค่าสถิติไคสแคว์ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัยมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{df=12}$ 140.146 , p value < 0.001) ด้านประเพณีและวัฒนธรรมมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{df=16}$ 347.491 , p value < 0.001) ด้านสิ่งแวดล้อมมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{df=16}$ 363.101, p value < 0.001) และนอกจากนี้ก็ยังมีการพัฒนาในด้านต่างอีกด้วย (ค่า $\chi^2_{df=16}$ 465.6 , p value < 0.001)

ตารางที่ 4.26 สภาพการพัฒนาเมื่อมีกองทุนหมู่บ้าน

การพัฒนาด้าน	ระดับการพัฒนา		
	ดีขึ้น	แยก	ไม่เปลี่ยนแปลง
สุขภาพอนามัย	170 (73.30)	1 (0.40)	61 (26.30)
ประเพณีและวัฒนธรรม	150 (64.70)	4 (1.70)	78 (33.60)
สิ่งแวดล้อม	162 (69.80)	2 (0.90)	68 (29.30)
อื่นๆ	84 (36.20)	3 (1.30)	145 (62.50)

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

4.3.4 ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกที่ได้รับจากการกู้เงินกองทุน พบว่า (1)เงินกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท มีความเพียงพอกับหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ย 2.64 (2) เงินกองทุนมีการกระจายภายในหมู่บ้านอย่างยุติธรรมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.78 (3) สมาชิกมีความพึงพอใจกับการจัดสรรเงินกู้ของคณะกรรมการในระดับมากและมีค่าเฉลี่ย 3.67 (4) ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการมีความเหมาะสมมากซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.56 (5) กองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการขยายกิจการภายในหมู่บ้านในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยถึง 3.40 (6) ชื่อเสียงของกองทุนหมู่บ้านภายในหมู่บ้านมีชื่อเสียงมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.84 (7) กองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดทักษะในด้านการพัฒนาอาชีพในระดับมากและมีค่าเฉลี่ย 3.45 (8) การมีกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างหมู่บ้านกับสมาชิกในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ย 3.33 ซึ่งโดยส่วนใหญ่สมาชิกมีความพึงพอใจกับการมีเงินกองทุนหมู่บ้านในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยถึง 3.64(ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีเงินกองทุนหมู่บ้าน

ด้าน	ระดับความคิดเห็น					WMS	แปลความ
	5	4	3	2	1		
1.วงเงิน 1 ล้านบาท เพียงพอกับความต้องการของหมู่บ้าน	16 (6.90)	45 (19.40)	98 (20.70)	85 (36.60)	38 (16.60)	2.64	ปานกลาง
2.จำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านกระจายภายในหมู่บ้านอย่างยุติธรรม	46 (19.80)	114 (49.10)	58 (25.10)	7 (3.00)	7 (3.00)	3.78	มาก
3.ประชาชนทั่วไปมีความพึงพอใจต่อการจัดสรรเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนฯ	36 (15.50)	107 (46.10)	71 (30.60)	13 (5.60)	5 (2.20)	3.67	มาก
4.ยอดเงินที่ผู้กู้แต่ละรายได้รับอนุมัติมีความเหมาะสม	26 (11.20)	98 (42.20)	89 (38.40)	16 (6.90)	3 (1.30)	3.56	มาก
5.กองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการขยายกิจการภายในหมู่บ้าน	26 (11.20)	81 (34.90)	90 (38.80)	28 (12.10)	7 (3.00)	3.40	มาก

ตารางที่ 4.27(ต่อ)

ด้าน	ระดับความคิดเห็น					WMS	แปล ความ
	5	4	3	2	1		
5.ชื่อเสียงของกองทุนหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้าน	57 (24.60)	94 (40.50)	71 (30.60)	3 (1.30)	7 (3.00)	3.84	มาก
6.เงินกองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิด การพัฒนาทักษะในอาชีพ	25 (10.80)	86 (37.10)	93 (40.10)	25 (10.80)	3 (1.20)	3.45	มาก
7.จากการที่มีเงินกองทุนหมู่บ้าน ทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ระหว่างหมู่บ้าน	22 (9.50)	81 (34.90)	90 (38.80)	30 (12.90)	9 (3.90)	3.33	มาก
ความพอใจที่ได้รับจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านโดยรวม						3.64	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

4.4 เขตพื้นที่อำเภอเมือง

4.4.1 คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในรอบนอก มีจำนวนทั้งสิ้น 52 ตัวอย่าง ในจำนวนทั้งหมดนี้ เมื่อ
จำแนกตามเพศ พบว่าเป็นเพศชาย 28 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 และเป็นเพศหญิงจำนวน 24 คนคิด
เป็นร้อยละ 46.20 (ตารางที่ 4.28)

อายุ

เมื่อพิจารณาอายุของกลุ่มตัวอย่างจะพบว่าช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะการ
กระจายอยู่ในแต่ละช่วงอายุกล่าวคือ อายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 34 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.60
ช่วงอายุ 35-40 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 ส่วนช่วงอายุ 41-45 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็น
ร้อยละ 28.80 ช่วงอายุ 46-50 ปี มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 17.30 และช่วงอายุ 51-55 ปี มีจำนวน 9
คน คิดเป็นร้อยละ 17.30 และช่วงอายุ 56-60 ปี มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 ส่วนอายุมากกว่า
60 ปี ขึ้นไปมีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 (ตารางที่ 4.28) อย่างไรก็ตามตัวอย่างที่มีอายุต่ำสุดคือ 21
ปี อายุมากที่สุดคือ 84 ปี

การศึกษา

ในส่วนของการศึกษาระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 76.90 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90 ซึ่งเท่ากับระดับอนุปริญา และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามี 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.80 (ตารางที่ 4.28)

สมาชิกในครัวเรือน

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งจะมียจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ประมาณ 3-5 คน จำนวน 47 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 90.40 รองลงมาจะมีสมาชิกเพียง 2 คน มีจำนวน 3 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 5.80 และมีครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิก 6-8 คนอยู่ 2 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 3.80 (ตารางที่ 4.28)

อาชีพ

อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นรับจ้าง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40 อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 11 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 21.20 ส่วนรัฐวิสาหกิจหรือข้าราชการ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.70 และอาชีพอื่นๆ อีก 16 คน คิดเป็นร้อยละ 30.70 (ตารางที่ 4.28)

รายได้

ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง สามารถแบ่งได้เป็น 6 ช่วง ซึ่งระดับรายได้คิดเป็นรายได้/ปี สมาชิกที่มีรายได้น้อยกว่า 30,001-50,000 มี 19 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 มีรายได้ในช่วง 50,001-70,000 บาท มี 16 คนคิดเป็นร้อยละ 30.80 รายได้ในช่วง 70,001-90,000 บาท มี 8 คนคิดเป็นร้อยละ 15.50 รายได้ในช่วง 90,001-110,000 บาท มี 5 คนคิดเป็นร้อยละ 9.50 รายได้ในช่วง 110,001-130,000 บาท มี 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 และมีรายได้มากกว่า 130,000 บาทต่อปีมีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28 คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

	คุณสมบัติ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	28	53.80
	หญิง	24	46.20
อายุ(ปี)	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 34	5	9.60
	35-40	2	3.80
	41-45	15	28.80
	46-50	9	17.30
	51-55	9	17.30
	56-60	6	11.50
	60 ขึ้นไป	6	11.50
การศึกษา	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	40	76.90
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1	1.90
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	7	13.50
	อนุปริญญา/ปวส.	1	1.90
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	3	5.80
สมาชิกในครัวเรือน(คน)	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	3	5.80
	3-5	47	90.40
	6-8	2	3.80
อาชีพหลัก	เกษตรกรรวม	0	0.00
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	7.70
	ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	11	21.20
	รับจ้าง	21	40.40
	อื่นๆ	16	30.70

ตารางที่ 4.28 (ต่อ)

	คุณสมบัติ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพครอง	เกษตรกรรม	2	3.90
	ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	5	9.60
	รับจ้าง	2	3.80
	อื่นๆ	43	82.70
รายได้(บาท)	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	0	0.00
	30,001-50,000	19	36.60
	50,001-70,000	16	30.80
	70,001-90,000	8	15.50
	90,001-110,000	5	9.50
	110,001-130,000	2	3.80
	มากกว่า 130,000	2	3.80

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

วงเงินกู้

จากการสำรวจข้อมูลพบว่า จำนวนเงินที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านกู้ยืมจากกองทุน จะอยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท มากที่สุด จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30 รองลงมาอยู่ในช่วงจำนวน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 30.70 และมีการกู้ยืมในช่วง 10,001 – 15,000 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.80 (ตารางที่ 4.29)

ความพึงพอใจ

เมื่อทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในเรื่องความพึงพอใจจากจำนวนเงินกู้ที่ได้รับจากการแบ่งสรรเงินจากกรรมการกองทุนของหมู่บ้านตนเองพบว่า ส่วนใหญ่มีความพอใจจำนวน 32 คน หรือร้อยละ 61.50 และไม่พอใจกับการจัดสรร 20 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50(ตารางที่ 4.29)

วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จะกู้เงินเพื่อให้ประกอบอาชีพถึงจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 82.69 รองลงมากู้เพื่อการใช้จ่ายในครัวเรือนจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.84 ส่วนอีก 2 คน หรือร้อยละ 3.80 กู้ไปเพื่อการชำระหนี้ และส่วนที่เหลืออีก 6 คนหรือร้อยละ 11.40 กู้ไปเพื่อใช้จ่ายอื่นๆ ส่วนสมาชิกสามารถนำเงินกู้ไปใช้ได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ จำนวน 49 คนคิดเป็นร้อยละ 94.20 และไม่สามารถนำมาใช้ได้สำเร็จ จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 5.80(ตารางที่ 4.29)

ตารางที่ 4.29 จำนวนเงินกู้,วัตถุประสงค์ของการกู้

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วงเงินกู้(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	0	0.00
5,001-10,000	16	30.70
10,001-15,000	2	3.80
15,001-20,000	34	65.50
วัตถุประสงค์ของการกู้		
เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ	43	82.69
เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน	8	15.84
เพื่อชำระหนี้	2	3.8
เพื่อใช้จ่ายอื่นๆ	6	11.40
ความพึงพอใจจำนวนเงินกู้ที่ได้รับ(คน)		
พึงพอใจ	32	61.50
ไม่พึงพอใจ	20	38.50
ความสำเร็จของการใช้เงินตามวัตถุประสงค์		
สำเร็จ	49	94.20
ไม่สำเร็จ	3	5.80

ที่มา : จากการสำรวจ

รายได้ก่อนและหลังเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

จากการสำรวจพบว่าสมาชิกมีรายได้ก่อนการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีรายได้โดยเฉลี่ย 103,860.08 บาทต่อปี อย่างไรก็ตามหลังจากที่ได้เป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านแล้วพบว่ารายได้โดยเฉลี่ยของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเท่ากับ 159,981.14 บาทต่อปี และเมื่อทำการทดสอบจากค่า

สถิติ t-test พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ก่อนเป็นสมาชิกกองทุนฯและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพบว่า ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของรายได้ก่อนเป็นสมาชิกและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ($\text{sig} < 0.001$) ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า กองทุนหมู่บ้านสามารถทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

ลักษณะการใช้จ่ายเงินก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการใช้จ่ายเงินสามารถซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้สอยในลักษณะปกติ เช่นเดียวกับก่อนมีเงินกองทุน เป็นจำนวน 29 คนหรือร้อยละ 55.70 มีการใช้จ่ายเงินที่เพิ่มขึ้น 16 คนคิดเป็นร้อยละ 30.80 และมีการใช้จ่ายเงินที่ลดลง 7 คนคิดเป็นร้อยละ 13.50 (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30 ลักษณะการใช้จ่ายเงินของสมาชิกกองทุน

ลักษณะการใช้จ่ายเงินของสมาชิกกองทุน	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้น	16	30.80
ลดลง	7	13.50
คงที่	29	55.70
รวม	52	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

การกู้เงินก่อนและหลังการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาลักษณะของการกู้ยืมก่อนมีเงินกองทุนฯ พบว่า มีการกู้ยืมจาก ธกส. จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15.40 กู้จากนายทุนเงินกู้มี 3 คนคิดเป็นร้อยละ 5.80 กู้จากธนาคารพาณิชย์ 29 คนคิดเป็นร้อยละ 55.70 กู้จากญาติพี่น้อง 4 คนคิดเป็นร้อยละ 7.70 และมีการกู้ยืมจากแหล่งอื่นๆ 8 คนคิดเป็นร้อยละ 15.40 หลังจากมีกองทุนหมู่บ้านนี้จาก ธกส. ลดลงถึง 3 คนลดลงเหลือส่วนที่เป็นหนี้เพียง 5 คน ส่วนหนี้จากธนาคารพาณิชย์ลดลง 1 คน และหนี้จากนายทุนลดลง 3 คน ส่วนหนี้จากญาติพี่น้องหรือคนสนิท ลดลง 4 คน ส่วนแหล่งกู้ยืมอื่นๆ ลดลง 8 คน และสามารถที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดโดยไม่มีภาระหนี้จำนวน 19 คน (ตารางที่ 4.31) จากข้อมูลดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมีส่วนช่วยทำให้ภาระหนี้สินของสมาชิกลดลง

อย่างไรก็ตามจากการสำรวจพบว่าจำนวนหนี้สินก่อนเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านโดยเฉลี่ยจะเท่ากับ 54,468.80 บาทต่อคน แต่หลังจากเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแล้วพบว่าจำนวนหนี้สิน

ของสมาชิกลดลงเหลือเพียง 26,192.30 บาทต่อคน เมื่อทำการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า หนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($\text{sig} < 0.001$)

ตารางที่ 4.31 ภาระหนี้สินก่อนและหลังเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

	แหล่งหนี้สิน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ก่อนเป็นสมาชิก	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	8	15.40
	ธนาคารพาณิชย์	29	55.70
	นายทุนเงินกู้	3	5.80
	ญาติพี่น้อง	4	7.70
	แหล่งเงินกู้อื่นๆ	8	15.40
	ไม่มีภาระหนี้สิน	0	0.00
หลังเป็นสมาชิก	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	5	9.60
	ธนาคารพาณิชย์	28	53.80
	นายทุนเงินกู้	0	0.00
	ญาติพี่น้อง	0	0.00
	แหล่งเงินกู้อื่นๆ	0	0.00
	ไม่มีภาระหนี้สิน	19	36.60

จากการสำรวจ

4.3.3 ผลกระทบทางด้านสังคม

ในส่วนของการวัดประสิทธิภาพทางด้านสังคม จะใช้การวัดข้อมูลทางด้านคุณภาพ เพื่อวัดระดับความคิดเห็นส่วนบุคคลของสมาชิก ในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยทำการรวบรวมคะแนนการมีส่วนร่วม 5 ระดับคะแนน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จากสมาชิกกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน เพื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนัก แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การย้ายถิ่นฐาน

ก่อนมีการจัดตั้ง โครงการกองทุนหมู่บ้านและหลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านประชาชนในเขตรอบนอกส่วนใหญ่แล้วมีการเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐานไม่มากนัก จากผลการศึกษาพบว่า ก่อนและหลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านระดับการย้ายถิ่นฐานไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก ซึ่งจากการ

สำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 47 ราย คิดเป็นร้อยละ 93.38 ไม่มีการย้ายถิ่นฐานหลังจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และมีเพียง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.85 ที่มีการย้ายถิ่นฐานมากขึ้น อีกจำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.77 ที่มีการย้ายถิ่นฐานน้อยลง(ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32 การเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐาน

การอพยพย้ายถิ่นฐาน	ก่อนมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน		หลังมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มากขึ้น	2	3.85	2	3.85
น้อยลง	3	5.77	3	5.77
คงที่	47	93.38	47	93.38
รวม	52	100.00	52	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง ก่อนมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้านมากเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.98 โดยเฉลี่ยแล้วค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหมดอยู่ที่ 3.82 นั้นแสดงว่า ก่อนมีกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกมีส่วนร่วมในสังคมมาก(ตารางที่ 4.33)

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง หลังมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านมาก มีค่าเฉลี่ย 4.07 และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้านมากเช่นกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.82 โดยเฉลี่ยแล้วค่าของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหมดเฉลี่ยอยู่ที่ 3.88 (ตารางที่ 4.34) นั้นแสดงว่า หลังมีกองทุนหมู่บ้านสมาชิกมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น และเมื่อทำการทดสอบการมีส่วนร่วมในสังคมด้านต่างๆ ของสมาชิกก่อนและหลังมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า หลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=16)} = 102.381$, p value < 0.001) มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน(ค่า $\chi^2_{(df=16)} = 92.924$, p value < 0.001) และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน (ค่า $\chi^2_{(df=16)} = 168.066$, p value < 0.001)

ตารางที่ 4.33 การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน

หัวข้อ	ระดับการมีส่วนร่วม*					WMS	แปล ความ
	5	4	3	2	1		
มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	15 (28.80)	14 (26.90)	19 (36.5)	2 (3.80)	2 (3.80)	3.73	มาก
มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน	19 (36.5)	17 (32.70)	13 (25)	2 (3.80)	1 (2.00)	3.75	มาก
มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน	19 (36.5)	10 (19.20)	19 (36.5)	1 (2.00)	3 (5.80)	3.98	มาก
การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน						3.82	มาก

ที่มา : อากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

ตารางที่ 4.34 การมีส่วนร่วมของประชาชนหลังการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน

หัวข้อ	ระดับการมีส่วนร่วม*					WMS	แปล ความ
	5	4	3	2	1		
มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน	13 (25.00)	15 (28.80)	23 (44.30)	0 (0)	1 (1.90)	3.75	มาก
มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้าน	19 (36.5)	21 (40.40)	10 (19.30)	1 (1.90)	1 (1.90)	4.07	มาก
มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน	19 (36.5)	12 (23.10)	17 (32.70)	1 (1.90)	3 (5.80)	3.82	มาก
การมีส่วนร่วมของประชาชนหลังการเข้าร่วมโครงการกองทุนหมู่บ้าน						3.88	มาก

ที่มา : อากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

การพัฒนาด้านอื่นๆ

จากผลการศึกษาความคิดเห็น ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ในชุมชนของสมาชิกกลุ่มตัวอย่างหลังจากมีการจัดตั้งกองทุนฯ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัยพัฒนาดีขึ้น มีจำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 53.85 ไม่เปลี่ยนแปลง 24 คนคิดเป็นร้อยละ 46.15 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม พัฒนาดีขึ้น มีจำนวน 24

คนคิดเป็นร้อยละ 46.15 ไม่เปลี่ยนแปลง 28 คนคิดเป็นร้อยละ 53.85 ด้านสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนพัฒนาดีขึ้น จำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 53.85 (ตารางที่ 4.35) และเมื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย ประเพณีและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และด้านอื่นๆ ก่อนและหลังมีการจัดตั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน ด้วยค่าสถิติไคส์แควร์ พบว่า ด้านสุขภาพอนามัยมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{(df=1)} = 25.071$, p value < 0.001) ด้านประเพณีและวัฒนธรรมมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{(df=1)} = 25.845$, p value < 0.001) ด้านสิ่งแวดล้อมมีการพัฒนา (ค่า $\chi^2_{(df=4)} = 27.842$, p value < 0.001) และนอกจากนี้ยังมีการพัฒนาในด้านต่างๆ อีกด้วย (ค่า $\chi^2_{(df=4)} = 60.665$, p value < 0.001)

ตารางที่ 4.36 สภาพการพัฒนาเมื่อมีกองทุนหมู่บ้าน

การพัฒนา	ระดับการมีส่วนร่วม		
	ดีขึ้น	แย่ลง	ไม่เปลี่ยนแปลง
สุขภาพอนามัย	28 (53.85)	0 (0)	24 (46.15)
ประเพณีและวัฒนธรรม	24 (46.15)	0 (0)	28 (53.85)
สิ่งแวดล้อม	28 (53.85)	0 (0)	24 (46.15)
อื่นๆ	15 (28.85)	0 (0)	37 (71.15)

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

4.4.4 ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

จากผลการศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกที่ได้รับจากการกู้เงินกองทุน พบว่า

- (1) เงินกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท มีความเพียงพอกับหมู่บ้าน ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.96
- (2) เงินกองทุนมีการกระจายภายในหมู่บ้านอย่างยุติธรรมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.88 (3) สมาชิกมีความพึงพอใจกับการจัดสรรเงินกู้ของคณะกรรมการมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 (4) ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 (5) กองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการขยายกิจการภายในหมู่บ้าน ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.37 (6) ชื่อเสียงของกองทุนหมู่บ้านภายในหมู่บ้านมีชื่อเสียงมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 (7) กองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดทักษะในด้านการพัฒนาอาชีพปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.10

- (8) การมีกองทุนหมู่บ้านทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างหมู่บ้านกับสมาชิกปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.12 ซึ่งโดยส่วนใหญ่สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีเงินกองทุนหมู่บ้านในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 3.50 (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.37 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีเงินกองทุนหมู่บ้าน

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น					WMS	แปล ความ
	5	4	3	2	1		
ท่านคิดว่าวงเงินกู้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพียงพอกับหมู่บ้านของท่านหรือไม่	9 (17.30)	6 (11.5)	18 (34.60)	9 (17.40)	10 (19.20)	2.96	ปาน กลาง
จำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน กระจนภายในหมู่บ้านอย่างยุติธรรมเพียงใด	17 (32.70)	19 (36.5)	11 (21.20)	3 (5.80)	2 (3.80)	3.88	มาก
ประชาชนทั่วไปมีความพึงพอใจต่อการจัดสรรเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	13 (25.00)	25 (48.20)	10 (19.20)	2 (3.80)	2 (3.80)	3.87	มาก
ยอดเงินที่ผู้กู้แต่ละรายได้รับ อนุมัติมีความเหมาะสมเพียงใด	14 (26.90)	18 (34.70)	14 (26.90)	5 (9.60)	1 (1.90)	3.75	มาก
กองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการขยายกิจการภายในหมู่บ้าน	7 (13.5)	20 (38.5)	15 (28.80)	5 (9.60)	5 (9.60)	3.37	ปาน กลาง
ชื่อเสียงของกองทุนหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้าน	18 (34.60)	20 (38.5)	9 (17.30)	3 (5.80)	2 (3.80)	3.94	มาก
เงินกองทุนหมู่บ้านช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในอาชีพ	2 (3.80)	12 (23.20)	29 (55.00)	7 (13.5)	2 (3.80)	3.10	ปาน กลาง
จากกรที่มีเงินกองทุนหมู่บ้าน ทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างหมู่บ้าน	1 (1.90)	20 (38.5)	17 (32.70)	12 (23.10)	2 (3.80)	3.12	ปาน กลาง
ความพอใจที่ได้รับจากการกู้ยืมเงินกองทุน						3.50	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขใน () แสดงค่าร้อยละ

4.5 การเปรียบเทียบประสิทธิผลในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์แต่เขต คือ รอบนอก รอบกลาง ปริมณฑล และอำเภอเมือง กับตัวแปรที่สามารถวัดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่มีลักษณะเป็นทั้งตัวแปรเชิงคุณภาพและตัวแปรเชิงปริมาณ เช่น การวัดการพัฒนาทางเศรษฐกิจตัวแปรที่ใช้วัด คือ ความแตกต่างของรายได้ก่อนและหลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนฯ จำนวนหนี้สินที่ลดลง จำนวนเงินที่กู้ การจับจ่ายใช้สอย ทักษะการพัฒนาอาชีพ ในส่วนของการวัดการพัฒนาทางสังคม ตัวแปรที่ใช้วัดคือ การมีส่วนร่วมกับสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้าน การช่วยเหลือกันของเพื่อนบ้าน การถ่ายทอดความรู้ระหว่างสมาชิกกับหมู่บ้าน เป็นต้น

4.5.1 ด้านเศรษฐกิจ

จากการคำนวณค่าสถิติ F-test จะเห็นได้จำนวนเงินกู้ที่แต่ละเขตจัดสรรให้กับสมาชิกกองทุนฯของทั้ง 4 เขตไม่มีความแตกต่างกัน ($F_{df\ 4,526}$, p value > 0.01) และรายได้ก่อนและหลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านของทั้ง เขต 4 เขตก็ไม่แตกต่างกัน ($F_{df\ 4,526}$, p value > 0.01) และจำนวนหนี้สินก่อนและหลังเข้าร่วมเป็นสมาชิกก็ไม่แตกต่างกันด้วย ($F_{df\ 4,526}$, p value > 0.01) เมื่อพิจารณาทั้ง 4 เขตแล้วปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรชี้วัดการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจของทั้ง 4 เขตไม่แตกต่างกัน

เมื่อคำนวณถึงสัดส่วนของจำนวนสมาชิกที่มีการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ จากผลจากวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า รอบนอกกับปริมณฑลมีการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วน 0.44 และ 0.491 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาก ส่วนรอบกลางและอำเภอเมืองมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลง 0.403 และ 0.58 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับที่ปานกลาง(ตารางที่ 4.38) หลังจากทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคว์สแคว์ พบว่า เขตที่สมาชิกกองทุนฯอาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของทักษะการพัฒนาอาชีพ ($\chi^2_{(df=12)} = 37.351$, p value 0.000 < 0.001)

ตารางที่ 4.38 สัดส่วนการเปลี่ยนการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ

	เขต	การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ					รวม	
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	จำนวน	สัดส่วน
	รอบนอก	6(.044)	55(.404)	43(.316)	19(.140)	13(.096)	136	1
	รอบกลาง	25(.108)	85(.368)	93(.403)	25(.108)	3(.013)	231	1
	ปริมณฑล	6(.057)	52(.491)	38(.358)	6(.057)	4(.038)	106	1
	อำเภอเมือง	2(.038)	12(.231)	29(.558)	7(.135)	2(.038)	52	1

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าสัดส่วน

เมื่อคำนวณถึงสัดส่วนของจำนวนสมาชิกที่มีการเปลี่ยนแปลงหนี้สินจาก รกส จากผลจากวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่แล้ว ทั้ง 4 รอบมีสัดส่วนในการเปลี่ยนของหนี้สินที่คงที่(ตารางที่ 4.39) หลังจากทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคว์สแคว์ พบว่า เขตที่สมาชิกกองทุนฯอาศัยอยู่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของหนี้สินจาก รกส ($\chi^2_{(df=6)} = 6.897$, pvalue 0.331 > 0.001)

ตารางที่ 4.39 สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงหนี้สินจาก รกส.

	เขต	การเปลี่ยนแปลงหนี้สินจาก รกส			รวม	
		เพิ่มขึ้น	ลดลง	คงที่	จำนวน	สัดส่วน
	รอบนอก	6 (.102)	29 (.429)	24 (.407)	59	1
	รอบกลาง	12 (.122)	39 (.398)	47 (.706)	98	1
	ปริมณฑล	9 (.180)	19 (.380)	22 (.440)	50	1
	อำเภอเมือง	0	3 (.429)	90 (.429)	3	1

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าสัดส่วน

เมื่อคำนวณถึงสัดส่วนของจำนวนสมาชิกที่มีการเปลี่ยนแปลงหนี้สินจาก นายทุนเงินกู้ จากผลจากวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่แล้ว ทั้ง 4 รอบมีสัดส่วนในการเปลี่ยนของหนี้สินที่คงที่ (ตารางที่ 4.40) หลังจากทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคว์สแคว์ พบว่า เขตที่สมาชิกกองทุนฯอาศัยอยู่

ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของหนี้สินจาก ธกส ($\chi^2_{(df=6)} = 11.542$, p value 0.073 > 0.001)

ตารางที่ 4.40 สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงหนี้สินจากกองทุน

เขต	การเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายใช้สอย			รวม	
	เพิ่มขึ้น	ลดลง	คงที่	จำนวน	สัดส่วน
รอบนอก	0	2 (28.6)	5 (.714)	7	1
รอบกลาง	1 (.083)	1 (.083)	10 (.833)	12	1
ปริมณฑล	0	1 (0.143)	6 (.857)	7	1
อำเภอเมือง	2 (.094)	3 (.050)	1 (.167)	6	1

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าสัดส่วน

4.5.2 ด้านสังคม

เมื่อคำนวณถึงสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมของสมาชิกกองทุนฯ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สมาชิกกองทุนฯ ที่อาศัยอยู่รอบนอก รอบกลางและปริมณฑลมีสัดส่วนเป็น 0.453 0.381 และ 0.519 ตามลำดับซึ่งมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมสังคมมาก อำเภอเมืองมีสัดส่วนเป็น 0.422 มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมน้อย (ตาราง 4.41) หลังจากทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคว์สแคว์ พบว่า เขตที่สมาชิกกองทุนฯอาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ($\chi^2_{(df=12)} = 37.344$, p value 0.000 < 0.001)

เมื่อคำนวณถึงสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้าน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ทั้ง 4 รอบ คือ รอบนอก รอบกลาง ปริมณฑล และอำเภอเมือง มีสัดส่วนดังนี้ 0.496 0.468 0.557 0.404 แปลความหมายได้ว่า ทั้ง 4 รอบสมาชิกมีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านมาก(ตารางที่ 4.42) หลังจากทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคว์สแคว์ พบว่า เขตที่สมาชิกกองทุนฯอาศัยอยู่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน ($\chi^2_{(df=12)} = 13.748$, p value 0.317 > 0.05)

ตารางที่ 4.41 สัดส่วนการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านของสมาชิกกองทุนฯ

เขต	การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านของสมาชิก					รวม	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	จำนวน	สัดส่วน
รอบนอก	45 (.328)	62 (.453)	26 (.19)	3 (.022)	1 (.007)	137	1
รอบกลาง	49 (.212)	88 (.381)	75 (.325)	8 (.035)	11 (.048)	230	1
ปริมณฑล	27 (.255)	55 (.519)	19 (.179)	5 (.047)	0 (0)	106	1
อำเภอเมือง	13 (.25)	15 (.288)	23 (.442)	0 (0)	1 (.019)	52	1

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าสัดส่วน

ตารางที่ 4.42 สัดส่วนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของสมาชิก

เขต	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของสมาชิก					รวม	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	จำนวน	สัดส่วน
รอบนอก	50 (.365)	68 (.496)	17 (.124)	1 (.007)	1 (.007)	136	1
รอบกลาง	64 (.277)	108 (.468)	51 (.221)	6 (.026)	2 (.009)	231	1
ปริมณฑล	30 (.283)	59 (.557)	15 (.124)	2 (.019)	0 (0)	106	1
อำเภอเมือง	19 (.365)	21 (.404)	10 (.192)	1 (.019)	1 (.019)	52	1

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าสัดส่วน

เมื่อคำนวณถึงสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้าน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า รอบนอก รอบกลาง และปริมณฑล มีสัดส่วนเป็น 0.368 0.372 0.528 ตามลำดับ แปลความได้ว่า สมาชิกของทั้ง 3 รอบนี้มีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้านมาก แต่อำเภอเมืองมีการให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้านในระดับที่ปานกลางมีสัดส่วนเป็น 0.372 (ตารางที่ 4.43) หลังจากทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคว์สแคว์ พบว่า เขตที่สมาชิกกองทุนฯอาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน ($\chi^2_{(df=12)} = 27.665$ p value $0.006 < 0.01$)

ตารางที่ 4.43 สัดส่วนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนฯในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้าน

เขต	การมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้าน					รวม	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	จำนวน	สัดส่วน
รอบนอก	40 (0.294)	50 (.368)	32 (.235)	8 (.059)	6 (.044)	136	1
รอบกลาง	49 (0.212)	86 (.372)	78 (.338)	10 (.043)	8 (.035)	231	1
ปริมณฑล	16 (.151)	56 (.528)	31 (.282)	2 (.019)	1 (0.009)	106	1
อำเภอเมือง	19 (.365)	12 (.231)	17 (.372)	1 (.019)	3 (.058)	52	1

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าสัดส่วน

เมื่อคำนวณถึงสัดส่วนของการมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันภายในหมู่บ้าน จากการวิเคราะห์ พบว่า ส่วนใหญ่แล้วมีการมีการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันภายในหมู่บ้านในระดับที่มากที่สุด คือ รอบนอก ปริมณฑล อำเภอเมือง โดยมีสัดส่วนเป็น 0.394 0.430 และ 0.385 ตามลำดับ แต่ในส่วนในรอบกลาง อยู่ในระดับปานกลาง ที่สัดส่วน 0.390 หลังจากทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคว์สแคว์ พบว่า เขตที่สมาชิกกองทุนฯอาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันภายในหมู่บ้าน หลังจากทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคว์สแคว์ พบว่า เขตที่สมาชิกกองทุนฯอาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน ($\chi^2_{(df=12)} = 51.760$, p value $0.000 < 0.001$)

ตารางที่ 4.44 สัดส่วนสมาชิกกองทุนฯที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกันในหมู่บ้าน

เขต	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของสมาชิก					รวม	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	จำนวน	สัดส่วน
รอบนอก	2 (.015)	54 (.394)	32 (.234)	23 (.168)	26 (.190)	137	1
รอบกลาง	22 (.095)	80 (.346)	90 (.390)	30 (.130)	9 (.039)	230	1
ปริมณฑล	9 (0.085)	47 (.443)	28 (26.4)	17 (.160)	5 (.047)	106	1
อำเภอเมือง	1 (.019)	20 (.385)	17 (.327)	12 (.231)	2 (.038)	52	1

ที่มา : จากการคำนวณ

หมายเหตุ : ตัวเลขใน () แสดงค่าสัดส่วน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการผลการศึกษาพอจะสรุปได้ว่า การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ได้ส่งผลกระทบในเชิงบวกทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ทางด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่เห็น ได้ชัดเจนมากที่สุดก็คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยเฉพาะหนี้เงินกู้ยืมในระบบ ที่สมาชิกกู้ยืมก่อนที่จะเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และหลังจากเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านแล้ว หนี้เงินกู้ดังกล่าวได้หมดไป ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกได้กู้เงินจากกองทุนไปชำระหนี้ ซึ่งทำให้ภาระเรื่องดอกเบี้ยลดลงมาก บางรายมีเงินเหลือที่จะให้จ่ายในครัวเรือน บางรายมีเงินเหลือที่จะนำไปเป็นเงินลงทุนในกิจการของตนเอง ผลกระทบอีกประการหนึ่งซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากภาระหนี้เงินกู้ยืมในระบบที่ลดลงนั่นก็คือ ระดับรายได้ของสมาชิกเพิ่มสูงขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้สมาชิกบางรายสามารถขยายการลงทุนของตนเองได้มากขึ้นจากการกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน บางรายก็เปลี่ยนอาชีพจากลูกจ้างมาเป็นผู้ประกอบการเองโดยเฉพาะแรงงานที่มีฝีมือ ส่วนประเด็นที่มีข้อสงสัยกันมากว่าจะทำให้เกิดการใช้จ่ายกันมากขึ้น จากผลการศึกษาพบว่ามีเพียงจำนวนไม่มากที่ใช้จ่ายมากขึ้น ส่วนใหญ่การใช้จ่ายยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

5.1.2 ทางด้านสังคม ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมของชุมชนนั้นพบว่า เป็นผลกระทบในเชิงบวกมากขึ้น กล่าวคือ หลังจากเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทำให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการเข้าร่วมประชุม รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า นอกจากกองทุนหมู่บ้านจะเป็นรากฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจของชาวบ้านแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างทุนทางสังคมขึ้นในชุมชนอีกด้วย

จากข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลตั้งเอาไว้ ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวเป็นความสำเร็จทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่ากองทุนหมู่บ้านถือเป็นองค์กรหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างรากฐานเศรษฐกิจและสังคมชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** แม้ว่าผลการศึกษาจะบ่งชี้ถึงความสำเร็จ แต่เนื่องจากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเพิ่มดำเนินงานไม่นานมานี้เอง ดังนั้นควรจะต้องมีนโยบายในการเสริมสร้างความรู้ในด้านการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านให้เป็นรูปธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ

5.2.2 **ข้อเสนอในการศึกษาต่อ** การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ น่าจะมีการศึกษาคลอบคลุมทั่วประเทศ และนอกจากนี้ควรจะมีการศึกษาในประเด็นอื่นๆ เช่น ปัจจัยเกื้อหนุนต่อความสำเร็จ/ล้มเหลวในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน การวัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน รวมถึงการสร้างดัชนีชี้วัดเชิงประจักษ์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และณกศศักดิ์ แก้วเทพ 2530 การพึ่งตนเองศักยภาพในการพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ: สภาคณาธิการแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- กิ่งแก้ว คินหว่าง และคณะ. 2532 การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกับการพัฒนาชนบท
กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน
- จริญ พุฒิม่วงศ์. 2535. กระบวนการทางการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิต. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จำนง สมประสงค์. 2539. การจัดตั้งและบริหารงานของธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ.
กรุงเทพฯ: ธรรมสภา
- ชาติชา มณีกาญจน์. 2534. ศักยภาพขององค์กรชุมชนในการจัดการกองทุนหมุนเวียน.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด. 2541. สถิติกลุ่มเครดิตยูเนียนในเขตภาคเหนือ. (อัดสำเนา)
- เต็มใจ สุวรรณทัต. 2533. นโยบายธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์. หนังสือพิมพ์สหกรณ์. 48(3). หน้า 33-37.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. 2536. กลุ่มออมทรัพย์ในภาคการเกษตร. จุลสาร ธ.ก.ส.
197(18). หน้า 22-23
- ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ. 2540. โครงสร้างเศรษฐกิจภาคเหนือ. (อัดสำเนา).
- บุษบง ชัยเจริญ และวันชัย ธรรมสังการ. 2535. ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้สตรีประสบความสำเร็จทาง
ธุรกิจ: กรณีศึกษาภาคใต้ของประเทศไทย. ศูนย์วิจัยและพัฒนาสตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ประเจ็ด สันทรัพย์ และคณะ. 2521. การศึกษาการสะสมทุนของสตรีในจังหวัดภาคเหนือ.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. มปป. นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน. (อัดสำเนา).
- พวงจิต บุญราช. 2520. การวิเคราะห์การสะสมทุนของเกษตรกรในเขตเศรษฐกิจที่ 11 ปี 2518-19.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532. การพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เรือง สุขสวัสดิ์. 2539. เกษตรกรรมกับการจัดการกองทุนพัฒนาชนบท.
กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนาชนบท.
- ศิลา ฤทธิ์นิรันดร์. 2532. ปัญหาหนี้สินและทางออกของเกษตรกรภาคเหนือตอนล่างและภาคกลาง.
วารสารใหม่. 3(5).
- ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 5 กรมการพัฒนาชุมชน. 2543. สถิติกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
ผลิตในเขตภาคเหนือตอนบน. (อัดสำเนา).
- สมพงษ์ พัดปุย. 2527. สภาพชีวิตของสตรี กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุทัศน์ คล่องการเขียน. 2537. สหกรณ์ในพื้นที่การเกษตร. หนังสือพิมพ์สหกรณ์. 52(4). หน้า 33-36.
- สุวรรณา ชูโชติ. 2541. การวิจัยสหกรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บรรณานุกรม(ต่อ)

สุวิทย์ วีระศาสน์.2533.ศักยภาพชุมชนอีสาน:กรณีศึกษาบ้านฝาง จ.ขอนแก่น.ขอนแก่น:สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2540.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8.(อัคราณา).

อรทัย อาจอ้อ.2531.ชุมชนเชิงที่:วิถีชีวิตและกระบวนการพัฒนาสู่การพึ่งพาตนเอง.กรุงเทพฯ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

อศิน รัชพัฒน์.2530.การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย.วารสารสังคมพัฒนา.ฉบับที่ 1(มกราคม 2530).

Branson,W.H.1972.**Macroeconomic Theory and Policy**.New York:Row Publisher.

Glahe,F.R.1973. **Macroeconomic Theory and Policy**. New York:Brace Jovanovich,Inc.

McGee,T.1979.**The poverty syndrome:Making out in the Sotheast Asian City**.New York.

Portes,A and Walton,J.1981.**Labour,Class and The Interantional System**. New York.

Roberts,B.1978.**Cities of Peasants:The Political Economy of Urbanization in The Third World**.London.